

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Володимир ЗАЙЧЕНКО
«__» _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

на тему:

**«Вивчення економічних тенденцій у агропромисловості Кіровоградщини
(на прикладі департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської
обласної військової адміністрації)»**

«Study of economic trends in the agricultural sector of Kirovohrad region»

Виконав здобувач вищої освіти
2м курсу, групи ЕА-23М-1,4
ОПП «Економіка агробізнесу та
агротрейдинг»
спеціальності 051 «Економіка»
_____ Луць С.А.
«__» _____ 20__ р.

Керівник роботи: к.е.н., доц.
_____ Наталія ГАВРИЛОВА
«__» _____ 20__ р.

Рецензент: к.е.н., професор
_____ Ольга В'юник

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет Економічний

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма Економіка агробізнесу та агротрейдинг

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та
готельно-ресторанної справи

(*nidnuc*)

(наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище)

«_____» _____ 202__ p.

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗА ДРУГИМ
(МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Луць Сергій Анатолійович

(прізвище, ім'я та по-батькові)

1. Тема роботи «Вивчення економічних тенденцій у агропромисловості Кіровоградщини (на прикладі департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації)»
2. Керівник роботи Гаврилова Наталія Валеріївна, к.е.н., доцент.
3. Строк подання роботи до захисту.
4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Метою дослідження є аналіз економічних тенденцій в агропромисловості Кіровоградщини. Завдання: проаналізувати сучасний стан та розвиток агропромислової сфери на території Кіровоградської області; оцінити фактори, що обмежують розвиток сільськогосподарського виробництва в регіоні; проаналізувати функціонування державного аграрного реєстру та його ролі в управлінні сільським господарством; дослідити ефективність аграрної політики на рівні місцевих органів влади Кіровоградщини; вивчити проблеми доступу до фінансування та державної

підтримки аграрного сектору; оцінити інноваційні підходи в сільському господарстві.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Ознайомлення з літературними джерелами		
2.	Написання вступу та першого розділу «Теоретичні засади регіонального управління аграрною галуззю»		
3.	Написання другого розділу «Аналіз ефективності державного аграрного реєстру в управлінні сільським господарством»		
4.	Написання третього розділу «Підвищення ефективності аграрної політики на рівні місцевих органів влади Кіровоградщини»		
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи		
6.	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність та виявлення академічного плагіату		
7.	Підготовка ілюстративного матеріалу, отримання відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії, підготовка до захисту		

Дата видачі завдання

«___» _____ 202__ р.

Керівник роботи _____ Гаврилова Н.В.
(підпис)

Завдання прийняте до виконання

«___» _____ 202__ р.

Здобувач _____ Луць С.А.
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Луць С.А. Вивчення економічних тенденцій у агропромисловості Кіровоградщини (на прикладі департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації) : Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП «Економіка агробізнесу та агротрейдинг» зі спеціальності 051 «Економіка» / Центральноукраїнський національний технічний університет. Кропивницький, 2024. 77 с.

Дослідження теми кваліфікаційної роботи має на меті комплексне дослідження аграрного сектору регіону, зокрема діяльності департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації.

Перший розділ присвячено теоретичним основам аграрного сектору та його ролі в економічній стабільності країни, зокрема в контексті Кіровоградщини. У ньому розглянуто ключові економічні тенденції, які визначають розвиток агропромислового комплексу в регіоні, а також основні проблеми та перешкоди, що стримують зростання сільськогосподарського виробництва.

Другий розділ фокусується на аналізі діяльності департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації, зокрема на його функціональному значенні для аграрного сектору області.

Третій розділ присвячений перспективним напрямкам розвитку агропромислової політики на місцевому рівні, зокрема в Кіровоградській області. У ньому запропоновано конкретні заходи для покращення взаємодії органів місцевої влади з аграрними підприємствами, а також для покращення доступу до фінансування та державної підтримки агропідприємств.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, економічний розвиток, Кіровоградщина, аграрна політика, управління, Державний аграрний реєстр, сільське господарство, ефективність.

ABSTRACT

Lut S.A. Study of economic trends in the agro-industry of Kirovograd region (on the example of the Department of Agricultural Development of Kirovograd Regional Military Administration) : Qualification work for the second (master's) level of higher education in the OPP «Agribusiness economics and agri-trading» in the specialty 051 «Economics» / Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi, 2024. 77 c.

The study of the qualification work topic is aimed at a comprehensive study of the agricultural sector of the region, in particular the activities of the Department of Agricultural Development of the Kirovohrad Regional Military Administration.

The first section is devoted to the theoretical foundations of the agricultural sector and its role in the economic stability of the country, in particular in the context of Kirovohrad region. It discusses the key economic trends that determine the development of the agricultural sector in the region, as well as the main problems and obstacles that hinder the growth of agricultural production.

The second section focuses on the analysis of the activities of the Department of Agricultural Development of the Kirovohrad Regional Military Administration, in particular, its functional significance for the agricultural sector of the region.

The third section is devoted to the perspective directions of development of agro-industrial policy at the local level, in particular in Kirovohrad region. It proposes specific measures to improve the interaction of local authorities with agricultural enterprises, as well as to improve access to finance and state support for agricultural entrepreneurs.

Keywords: agro-industrial complex, economic development, Kirovohrad region, agrarian policy, management, State Agrarian Register, agriculture, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНОЮ ГАЛУЗЗЮ	6
1.1. Сучасний стан та розвиток агропромислової сфери	6
1.2. Значення аграрного сектору для економічної стабільності країни	14
1.3. Аналіз факторів, що стримують зростання сільськогосподарського виробництва.....	19
2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО РЕЄСТРУ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ.....	28
2.1. Державний аграрний реєстр: визначення та функціональне значення	28
2.2. Використання реєстру для оптимізації управлінських процесів у сільському господарстві.....	34
3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ КІРОВОГРАДЩИНИ	40
3.1. Оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами області.....	40
3.2. Розширення доступу до фінансування та державної підтримки	46
3.3. Інновації в сільському господарстві, глобальні виклики та рекомендації для його поліпшення.....	52
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Агропромисловий сектор є однією з основних складових економіки України, відіграючи ключову роль у забезпеченні продовольчої стабільності країни та створенні робочих місць, особливо в регіонах із розвиненою аграрною інфраструктурою. Кіровоградська область, завдяки сприятливим природним умовам та вигідному географічному положенню, має значні можливості для розвитку агропромислового комплексу. Проте, сучасні економічні виклики та світові тенденції вимагають постійного аналізу та коригування управлінських підходів у цій галузі.

Актуальність дослідження визначається необхідністю глибокого розуміння економічних тенденцій у агропромисловості регіону для ефективного використання його потенціалу. Департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації відіграє ключову роль у формуванні стратегій і реалізації політик, спрямованих на підтримку та розвиток аграрного сектору. Вивчення його діяльності дозволить ідентифікувати як наявні досягнення, так і проблеми, що стоять на шляху досягнення сталого розвитку.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз економічних тенденцій в агропромисловості Кіровоградщини, оцінка ролі департаменту агропромислового розвитку в регіональному економічному розвитку, а також визначення перспектив та напрямків підвищення ефективності галузі.

Для досягнення мети даного дослідження необхідно було визначити та вирішити наступні завдання:

- проаналізувати сучасний стан та розвиток агропромислової сфери на території Кіровоградської області, вивчити її внесок в економічну стабільність країни;
- оцінити фактори, що обмежують розвиток сільськогосподарського виробництва в регіоні, зокрема виявлення бар'єрів на рівні місцевих органів влади та підприємств;

- проаналізувати функціонування державного аграрного реєстру та його ролі в управлінні сільським господарством, а також визначити можливості для його оптимізації;
- дослідити ефективність аграрної політики на рівні місцевих органів влади Кіровоградщини, зокрема оптимізації взаємодії між органами влади та аграрними підприємствами;
- вивчити проблеми доступу до фінансування та державної підтримки аграрного сектору, а також рекомендації щодо розширення цих можливостей;
- оцінити інноваційні підходи в сільському господарстві, їх вплив на розвиток регіонального аграрного виробництва та рекомендації щодо адаптації до глобальних викликів.

Об'єкт дослідження даної дипломної роботи є агропромисловий комплекс Кіровоградської області. **Предмет дослідження** – економічні тенденції в агропромисловості Кіровоградщини та діяльність департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі економічних тенденцій агропромислового комплексу Кіровоградської області з використанням сучасних методик оцінки економічної ефективності. Вперше досліджується вплив діяльності департаменту агропромислового розвитку на економічний розвиток регіону в контексті новітніх викликів та можливостей.

Дослідження сприятиме формуванню обґрунтованих рекомендацій для покращення ефективності управління агропромисловим сектором на регіональному рівні та підвищенню конкурентоспроможності агропромислового комплексу Кіровоградщини.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг – 77 сторінка загального змісту.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНОЮ ГАЛУЗЗЮ

1.1. Сучасний стан та розвиток агропромислової сфери

Сільськогосподарський сектор є ключовим елементом економіки багатьох держав, охоплюючи вирощування культур і тваринництво, виробництво продуктів харчування, переробку аграрної сировини та її збут. Ця галузь забезпечує населення продовольством, сприяє створенню робочих місць і розвитку сільських територій.

Аграрний сектор складається з різних підгалузей, таких як землеробство, рибальство і лісництво, кожна з яких виконує свої специфічні функції, наприклад, вирощування зернових або розведення худоби. Після збирання врожаю або вилову, продукція проходить процеси обробки, такі як сушіння, подрібнення, термічна обробка і пакування, що робить її придатною до споживання або для подальшого використання у виробництві інших товарів. Торгівля і експорт аграрної продукції також відіграють важливу роль у розвитку сектора.

Агропромислова сфера Кіровоградської області є важливим сектором економіки, що забезпечує значну частину валового продукту та займає провідне місце у структурі зайнятості населення. Основою агропромислового комплексу є сільське господарство, яке спеціалізується на вирощуванні зернових культур, олійних культур, технічних рослин, а також розвинене тваринництво. Кіровоградщина відома своїми родючими землями, що дозволяє області бути одним із лідерів у виробництві сільськогосподарської продукції в Україні.

У останні роки агропромислова сфера області зазнала значних змін, пов'язаних з впровадженням нових технологій, змінами у світових ринках та внутрішньою політикою країни. Перевага надається не лише традиційним методам виробництва, але й інноваційним підходам, таким як точне землеробство, використання сучасних агрохімікатів, систем управління водними ресурсами та інших сучасних технологій. Завдяки цим інноваціям

зросла ефективність аграрного виробництва, що дозволило збільшити обсяги продукції та покращити її якість.

Проте, незважаючи на позитивні зміни, агропромисловий сектор Кіровоградщини стикається з низкою викликів. Однією з головних проблем залишається нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію, що впливає на фінансову стабільність аграріїв та спричиняє труднощі у плануванні виробництва. Крім того, ще не досягнуто оптимального рівня використання земельних ресурсів, є потреба в удосконаленні системи землевпорядкування та впровадженні більш ефективних методів агрономії.

Додатковою проблемою є відсутність достатнього доступу до фінансових ресурсів для малих та середніх агропідприємств, що стримує їх розвиток та модернізацію виробництва. У той же час великі агрохолдинги мають більш доступні фінансові інструменти для розвитку, що ще більше збільшує розрив між великими та малими виробниками.

Не менш важливим є питання екологічної сталості агропромислового виробництва. Зміна клімату та виснаження природних ресурсів вимагають від аграріїв пошуку нових рішень для збереження родючості ґрунтів, ефективного використання води та запровадження екологічно чистих методів обробітку землі.

Таким чином, сучасний стан агропромислової сфери Кіровоградщини є позитивним, але потребує подальшого вдосконалення у сферах інновацій, управлінських практик, екології та фінансування для забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

Аграрна політика значною мірою впливає на економічну ситуацію в країні, сприяючи забезпеченню продовольчої безпеки та розвитку сільських регіонів. Рішення, що ухвалюються у сфері аграрної політики, можуть впливати на обсяги виробництва сільськогосподарських товарів, їх якість, доступність для споживачів і фінансову стабільність аграрних підприємств.

Аграрна політика – це комплекс заходів, регуляторних актів та стратегічних рішень, що приймаються урядом для підтримки та розвитку

агропромислового сектору. Вона охоплює різні напрями, такі як земельні реформи, фінансова підтримка сільськогосподарських виробників, регулювання цін на аграрну продукцію та інші ініціативи, спрямовані на стимулювання зростання і зміцнення галузі.

Наприклад, надання державної підтримки фермерам може сприяти розширенню сільського господарства, забезпечуючи фінансування і доступ до новітніх технологій. Встановлення цінових рамок на аграрну продукцію впливає на рентабельність аграрних підприємств і доступність товарів для споживачів. Аграрна політика також має важливий вплив на стає зростання сектору та охорону довкілля, через впровадження екологічно безпечних методів виробництва та ресурсозбереження.

27 жовтня 2023 року Кабінет Міністрів України затвердив зміни до постанови № 1125 «Про внесення змін до порядку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 738» [28]. Цей документ спрямований на вдосконалення механізмів надання грантів для розвитку садівництва, вирощування ягід, виноградарства та тепличного господарства [35, 30]. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2023 році аграрії отримали близько 501 млн гривень (рис. 1.1) грантової підтримки для розвитку садів і теплиць. Від початку реалізації програми 131 підприємству було надано 550,3 млн гривень [24].

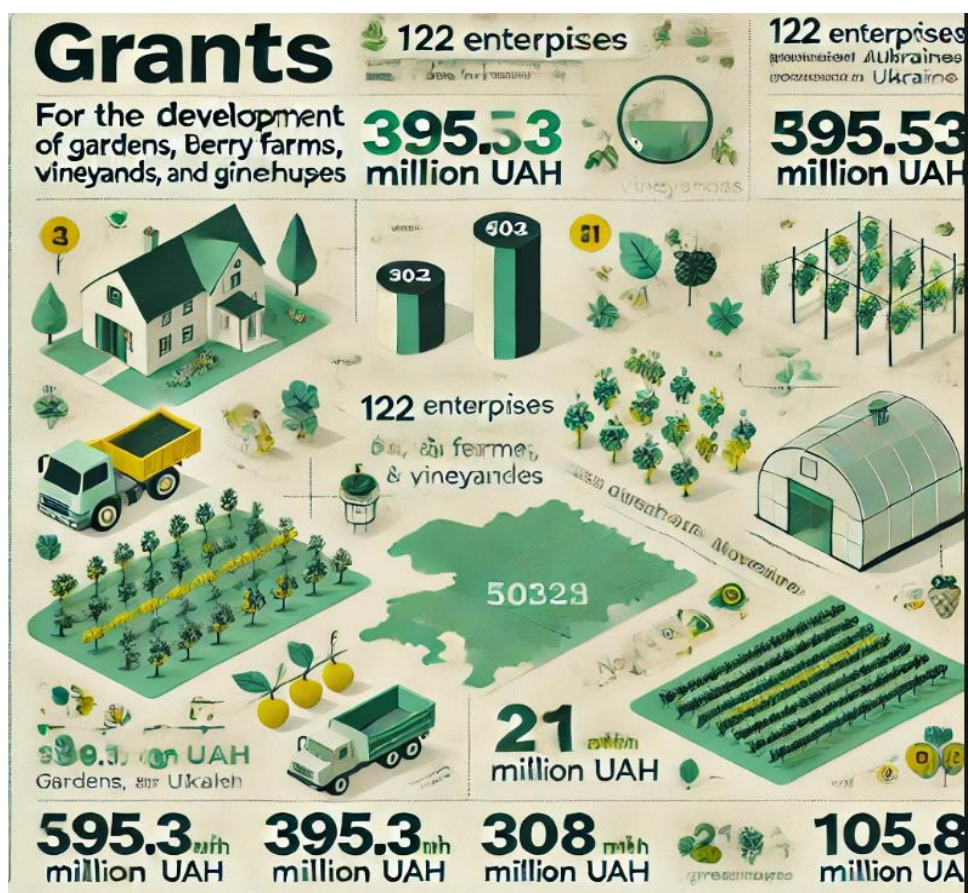

Рисунок 1.1. Результати грантової підтримки у 2023 році

Ініціативи, орієнтовані на охорону ґрунтів, зменшення застосування хімічних засобів захисту рослин та виробництво екологічно безпечної продукції, можуть бути інтегровані в аграрну політику. Це сприятиме не тільки збереженню природних ресурсів, а й відповідатиме на збільшення попиту на здорову та чисту їжу. Отже, аграрна політика відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку агропромислового комплексу та охороні навколишнього середовища.

Кіровоградська область, що знаходиться в центральній частині України, є важливим економічним регіоном країни. Адміністративним центром є місто Кропивницький, яке є одним із найбільших міст області. Область характеризується розвинутими промисловістю та сільським господарством, що робить її значущим економічним осередком. Клімат в Кіровоградській області – помірно континентальний, з теплим літом і м'якою зимою, що сприяє розвитку сільськогосподарських культур і туризму. Тут активно працюють підприємства різних галузей, зокрема машинобудування, харчова промисловість та легка

промисловість. Кіровоградська область має значний потенціал для подальшого економічного зростання України.

Метою цієї кваліфікаційної роботи є аналіз діяльності сільського господарства та вивчення перспектив його розвитку через діяльність департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації. Установа розташована за адресою: вул. Тараса Карпи, 84, місто Кропивницький. З 2022 року директором департаменту є Фурманова Валерія Валеріївна. Основне завдання департаменту полягає в стимулюванні розвитку та підтримці аграрного сектору в області. [19].

Основні завдання департаменту полягають у розробці та втіленні стратегій для аграрного сектору, визначенні пріоритетів і напрямків розвитку на основі аналізу поточного стану галузі та прогнозування майбутніх змін. Установа також займається формулюванням аграрної політики, реалізацією програм підтримки для сільськогосподарських підприємств. Важливою частиною діяльності є оновлення інфраструктури, а також моніторинг аграрного ринку, зокрема аналіз економічних і цінових тенденцій.

Відповідно до Положення «Про департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації» від 10 жовтня 2023 року № 1161-р, основні завдання департаменту включають: реалізацію аграрної політики в таких сферах, як рибне господарство, відтворення водних біоресурсів, харчова промисловість та просування продуктів харчування як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; сприяння розвитку землеробства, тваринництва, бджільництва і птахівництва в регіоні; участь у проведенні державної інвестиційної політики; активну роль у формуванні та реалізації соціальних ініціатив на селі; а також взаємодія з державними органами [29].

Аграрний сектор Кіровоградської області є багатограним і охоплює численні напрямки, серед яких рослинництво, тваринництво та агробізнес. Рослинництво є однією з ключових складових цього сектору завдяки сприятливим кліматичним умовам і родючим ґрунтам, які дозволяють вирощувати широкий асортимент сільськогосподарських культур. Земельний

фонд області займає 2,7% від загальної площі країни (4,1% території України), з яких 2031,6 тис. га (82,6%) використовуються під сільськогосподарські угіддя. Аграрною діяльністю в регіоні займаються понад 3,3 тис. підприємств, близько 2,6 тис. фермерських господарств, 120,2 тис. особистих селянських господарств та 34 сільськогосподарські кооперативи [37].

Основними сільськогосподарськими культурами Кіровоградської області є пшениця, кукурудза, соняшник і цукрові буряки. Місцеві аграрії активно застосовують сучасні технології та техніку для досягнення високих урожаїв та покращення якості продукції. Регіон також славиться виробництвом фруктів і овочів, серед яких яблука, помідори та огірки займають провідні позиції.

Тваринництво є ще однією важливою складовою аграрної галузі області. Тут працює багато ферм, що спеціалізуються на молочному та м'ясному скотарстві. Основними видами тварин є велика рогата худоба, свині та птиця. Фермери приділяють велику увагу поліпшенню генетики тварин і забезпеченню їх належним харчуванням та доглядом, що дозволяє виробляти високоякісне м'ясо, молоко та іншу молочну продукцію.

Один з важливих напрямків розвитку аграрного сектора – це органічне землеробство. Область має родючі ґрунти з низьким рівнем забруднення агрохімікатами та вигідне географічне розташування для органічного виробництва. На сьогодні в регіоні є близько 15 тисяч гектарів органічних земель, і 8 підприємств отримали сертифікати на органічну продукцію [17].

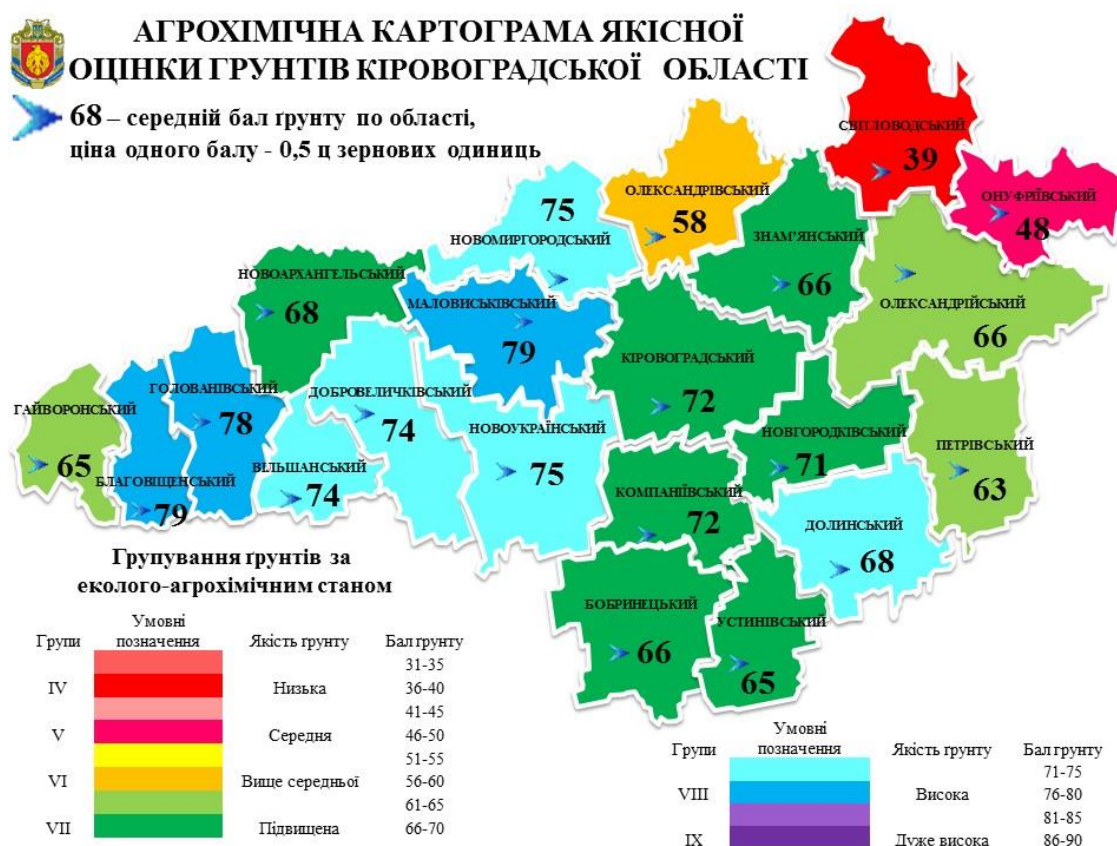

Рисунок 1.2. Агрохімічна карта оцінки стану ґрунтів Кіровоградської області

Агробізнес є важливою складовою аграрного сектору Кіровоградської області. Багато підприємств регіону займаються переробкою та експортом сільськогосподарської продукції, що сприяє збільшенню вартості місцевої продукції та створенню додаткового доходу для економіки. Така діяльність також допомагає створювати нові робочі місця для мешканців області, що в свою чергу сприяє загальному розвитку регіону.

Важливим напрямком розвитку агропромислового комплексу є впровадження сучасних технологій та інновацій. Використання новітніх методів у сільському господарстві дозволяє підвищити врожайність і якість продукції, а також знизити виробничі витрати. Кіровоградська область активно співпрацює з науковими організаціями та агротехнологічними компаніями для інтеграції передових розробок і підвищення ефективності аграрного сектору.

Ключовим елементом успішного розвитку агропромислового комплексу є підтримка з боку держави та створення вигідних умов для фермерів і аграрного

сектора. У Кіровоградській області функціонують програми та пільги, спрямовані на підтримку сільськогосподарських підприємств. Зокрема, фермери можуть отримувати фінансову допомогу для розширення виробництва або впровадження нових технологій. Держава також забезпечує доступ до кредитів та інших фінансових ресурсів, що сприяє стабільному розвитку підприємств у сільському господарстві.

У 2023 році Кіровоградська область увійшла до п'ятірки лідерів за обсягами залучених кредитів, зокрема в рамках державної програми «Доступні кредити 5-7-9». Станом на 24 травня 2023 року 884 агропідприємства отримали кредитів на суму 2,63 млрд грн. А до 15 листопада 2023 року загальний обсяг банківських кредитів, що надійшли до аграріїв, перевищив 65 млрд грн [13]. Кіровоградщина отримала один з найбільших обсягів кредитів — 4,3 млрд грн для 1 659 агровиробників [25].

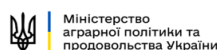

Рисунок 1.3. Підсумки залучення кредитних коштів

Отже, аграрний сектор Кіровоградської області є ключовим елементом економічної стабільності та розвитку регіону. Завдяки різноманітним напрямкам діяльності, таким як рослинництво, тваринництво та агробізнес, цей сектор робить значний внесок у формування економічного потенціалу області.

Сприятливі природні умови, родючі ґрунти та використання інноваційних агротехнологій дозволяють досягати високих результатів у виробництві

сільськогосподарської продукції, що відповідає вимогам внутрішнього та зовнішнього ринків. Крім того, аграрний сектор не тільки забезпечує створення робочих місць, але й значно підвищує додану вартість сільськогосподарських товарів завдяки переробці та експортним можливостям, що сприяє сталому розвитку економіки регіону.

1.2. Значення аграрного сектору для економічної стабільності країни

Агропромисловий комплекс є важливою частиною економічної структури країни, охоплюючи всі етапи – від виробництва до переробки та реалізації сільськогосподарської продукції. Його роль у національній економіці важко переоцінити, адже він не тільки забезпечує населення необхідними продуктами, але й створює робочі місця та сприяє загальному економічному зростанню.

Передусім, агропромисловий сектор гарантує продовольчу безпеку, постачаючи споживачам різноманітні харчові продукти. Завдяки сільському господарству ми маємо змогу споживати різноманітну їжу, яка відповідає нашим харчовим потребам. Підприємства цієї галузі займаються вирощуванням рослин, які складають основу нашого раціону, а також тварин, що постачають м'ясо, молоко та інші продукти.

Аграрний сектор є однією з основних складових економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку та стабільність економічної ситуації в країні. Важливість цієї галузі для економіки країни обумовлена не лише її прямим внеском у валовий внутрішній продукт (ВВП), а й тим, що аграрна продукція є основним експортним товаром, що забезпечує валютні надходження. В Україні аграрний сектор активно взаємодіє з іншими галузями економіки, зокрема з промисловістю, транспортом, харчовою та переробною індустрією, що дозволяє формувати потужний агропромисловий комплекс.

Сільське господарство відіграє ключову роль у створенні робочих місць у багатьох регіонах країни, зокрема в сільських місцевостях, де відсутність інших можливостей працевлаштування робить аграрний сектор основним джерелом

доходів для населення. Це забезпечує соціальну стабільність і знижує рівень безробіття.

Крім того, аграрний сектор активно впливає на розвиток внутрішнього ринку, забезпечуючи потреби населення в продовольчих товарах. Продукти сільського господарства є базовими для багатьох галузей харчової промисловості, що додає економічної ваги регіонам, де розвинена переробка сільськогосподарської продукції. Тому будь-яка зміна в аграрній політиці або коливання в сільськогосподарському виробництві можуть суттєво вплинути на загальну економічну ситуацію в країні.

Значення аграрного сектору підкреслюється і на міжнародній арені. Україна є однією з найбільших у світі країн-виробників і експортерів зерна, олійних культур, соняшникової олії, а також продукції тваринництва. Це дозволяє Україні займати значну частку на світових ринках, що не тільки підвищує економічний рейтинг країни, але й надає їй політичну вагу.

Однак, аграрний сектор також має певні вразливості, такі як залежність від кліматичних умов, коливання цін на світових ринках та низький рівень фінансування. Тому для забезпечення стабільності економіки країни важливо дбати про розвиток інфраструктури агропромислового комплексу, впроваджувати інноваційні технології в сільському господарстві, а також вдосконалювати державну аграрну політику, спрямовану на підтримку галузі.

Отже, аграрний сектор є незамінною частиною економіки України, що не лише забезпечує продовольчу безпеку і соціальну стабільність, але й робить значний внесок у міжнародний економічний ринок, сприяючи економічному розвитку та стабільності країни.

Візія аграрного комплексу України

Україна – глобальний постачальник їжі для понад 600 млн людей на планеті

Повна верикальна інтеграція і локалізація та імпортозаміщення на \$4.2 млрд

Переробляємо мінімум 50% врожаю (*модель Нідерландів, Франції, Німеччини*). Розвиваємо тваринництво та виробництво харчових продуктів (білки, спецжири, глютен, молочна продукція, м'ясна продукція тощо)

Заміщуємо імпортні харчові продукти на внутрішньому ринку

Україна – найбільший private label постачальник в мережі ЄС

Повна переробка вторинних відходів – виробляємо 10 млрд м³ біометану

Рисунок 1.4. Бачення аграрного сектору України

Агропромисловий сектор також є важливим джерелом робочих місць, особливо в сільських районах, де сільське господарство є основною діяльністю для багатьох людей [8]. Величезна кількість населення залучена до процесів вирощування, збору та переробки сільськогосподарських культур і тварин, що не лише забезпечує працевлаштування, але й сприяє розвитку регіональних та національних економік.

Аграрна політика відіграє ключову роль у підтримці та розвитку агропромислового комплексу країни. Один із важливих елементів аграрної політики полягає в оцінці результативності її програм і заходів. Такий аналіз дозволяє зрозуміти ефективність політичних рішень, виявити проблеми, а також прийняти відповідні заходи для покращення ситуації.

При оцінці ефективності аграрної політики враховуються різноманітні показники, включаючи обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, зміни в доходах сільських жителів, рівень зайнятості в аграрній сфері, розвиток сільської інфраструктури та інші важливі аспекти. Окрім економічних,

важливими є соціальні та екологічні фактори, такі як забезпечення доступу населення до продовольства і охорона природних ресурсів.

Оцінка ефективності аграрної політики спрямована на виявлення як позитивних, так і неефективних ініціатив та програм. Такий аналіз дає змогу уряду коригувати стратегії та спрямовувати ресурси на найперспективніші напрямки. Наприклад, якщо аналіз свідчить про позитивний вплив підтримки малих агропідприємств на збільшення виробництва та створення робочих місць, уряд може збільшити фінансування для цієї сфери. У разі виявлення неефективних заходів їх можна змінити чи вдосконалити для досягнення кращих результатів.

Загальні підсумки аналізу дозволяють оцінити загальну результативність аграрної політики і її вплив на розвиток сільськогосподарської галузі. Цей процес допомагає уряду ухвалювати більш обґрунтовані рішення та приймати необхідні заходи для подальшого розвитку агропромислового комплексу, покращуючи таким чином стійкість і ефективність аграрного сектору.

Правові аспекти аграрної діяльності займають важливу частину в регулюванні сільського господарства, включаючи сукупність законів, норм і нормативних актів, що визначають права та обов'язки всіх учасників аграрного ринку. Основною метою цих правових норм є забезпечення стабільності в розвитку сільського господарства, захист інтересів землевласників і фермерів, а також гарантування якості та безпеки продукції.

Одним із основних аспектів правового регулювання сільського господарства є управління земельними відносинами. Земельний кодекс та інші законодавчі документи встановлюють норми, що регулюють право власності на землю, її використання, оренду та обробку. Це забезпечує чітке визначення прав і обов'язків між власниками землі, орендарями, сільськогосподарськими підприємствами та іншими учасниками ринку. Метою цього регулювання є досягнення ефективного використання земельних ресурсів, збереження екологічної рівноваги та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору.

За даними липня 2023 року, ринок землі зазнав деяких змін: кількість угод знизилася на 9,8%, а площа проданих земельних ділянок скоротилася на 13,8%. Проте ці зміни є нормальними коливаннями для ринку і не свідчать про значне уповільнення його розвитку [1].

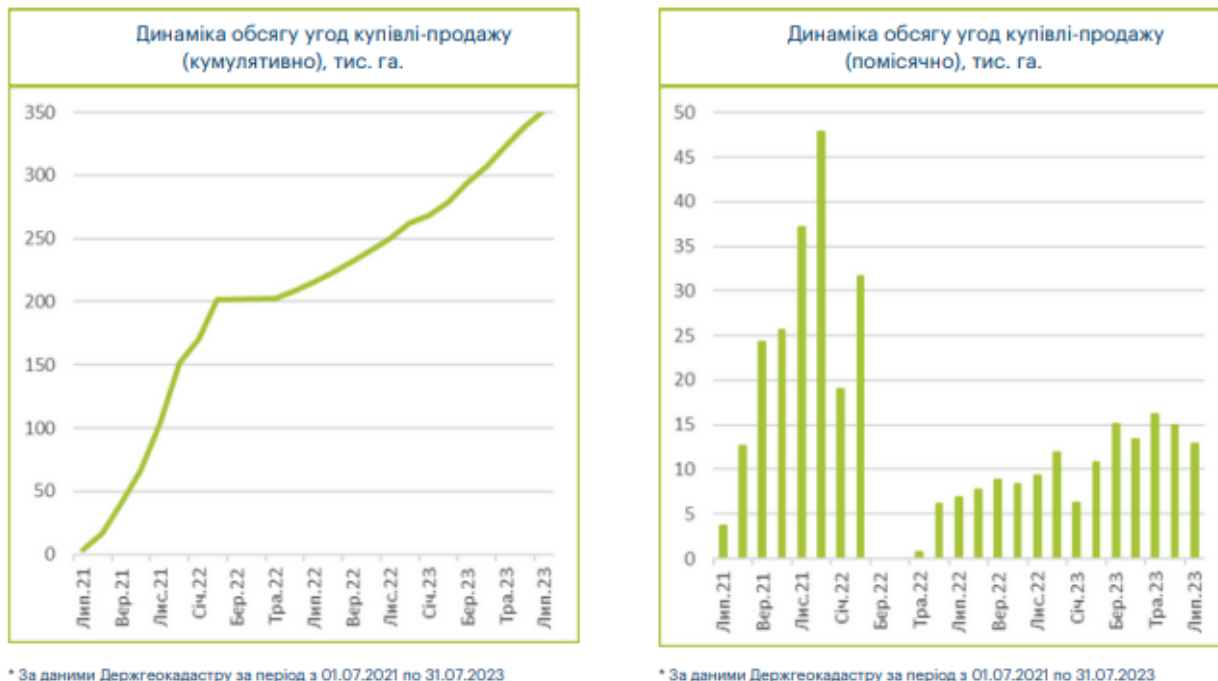

Рисунок 1.5. Тенденції змін в обсягах угод купівлі-продажу

З початку функціонування ринку землі було укладено 159 тисяч угод купівлі-продажу на загальну площу понад 351 тисячу гектарів. Це досить вражаючий результат, враховуючи обставини воєнного стану [1].

Фінансування агропромислових підприємств є не тільки запорукою їхнього безперебійного функціонування, але й важливим елементом, який сприяє підвищенню ефективності та інноваційності в галузі. Залучення нових інвестицій, застосування передових технологій та модернізація виробництва дозволяють сільськогосподарським підприємствам покращувати якість продукції та збільшувати її обсяги. Окрім того, розвиток фінансових інструментів для аграріїв може допомогти знизити залежність від зовнішніх економічних коливань і зробити сектор більш стійким.

Враховуючи тенденції світового ринку, важливим є також пошук нових можливостей для збільшення експорту сільськогосподарської продукції, що

відкриває додаткові перспективи для економічного розвитку. І хоча агропромисловий сектор вже зараз є важливою складовою економіки, вкрай важливо надалі підтримувати і стимулювати розвиток цієї галузі через ефективні політики та інвестиційні механізми. Розвиток сталих практик у сільському господарстві також допоможе зберегти екологічну рівновагу та забезпечити продовольчу безпеку країни на тривалу перспективу.

1.3. Аналіз факторів, що стримують зростання сільськогосподарського виробництва

У сучасних умовах сільське господарство займає важливе місце в економіці, і його розвиток обумовлений кількома ключовими тенденціями та перспективами. Однією з таких тенденцій є зростаючий попит на органічну продукцію. Зважаючи на збереження екології та здоров'я споживачів, все більше аграріїв орієнтуються на вирощування продуктів без використання хімічних добрив і пестицидів.

Зростання сільськогосподарського виробництва в Україні, зокрема в Кіровоградській області, стримується рядом факторів, які обмежують його ефективність і стабільність. Одним із основних є нестабільність кліматичних умов, що негативно впливає на урожайність. Сезонні коливання, засухи, повені та інші природні катаклізми можуть значно знизити обсяги виробництва, що створює ризики для продовольчої безпеки та економічної стабільності.

Іншим важливим фактором є низький рівень інвестицій у сільське господарство, що призводить до застарілості технологій, невикористання потенціалу сучасних методів обробітку землі, а також до низької механізації виробничих процесів. Багато дрібних і середніх фермерських господарств не мають достатніх ресурсів для впровадження нових технологій або модернізації виробництва, що істотно знижує їх конкурентоспроможність.

Додатковою проблемою є обмежений доступ до фінансових ресурсів, що створює значні труднощі для аграріїв, особливо в умовах економічної нестабільності та високих відсоткових ставок за кредитами. Малі та середні

підприємства часто не можуть отримати необхідні кредити для розширення виробництва, що обмежує їх можливості для розвитку.

Також важливою перешкодою є неефективне використання земельних ресурсів. Проблеми, пов'язані з землеустроєм, недостатній контроль за використанням земель, а також незаконні земельні угоди призводять до того, що земельний потенціал використовується нераціонально. Часто спостерігається деградація ґрунтів, що також стримує розвиток сільськогосподарського виробництва.

Серед інших проблем, що гальмують розвиток сільськогосподарського виробництва, варто згадати відсутність ефективної логістики і низьку конкурентоспроможність сільськогосподарських товарів на світових ринках. Нестача розвинутих інфраструктурних об'єктів, таких як сучасні склади, транспортні засоби, а також відсутність ефективних маркетингових стратегій не дозволяють аграрним підприємствам вчасно і за вигідними цінами реалізовувати свою продукцію.

Не менш важливим є питання державної підтримки аграрного сектору. Хоча державні програми та субсидії можуть позитивно впливати на розвиток сільського господарства, вони часто не враховують реальних потреб аграріїв, є недостатньо адресними та ефективними, що ускладнює доступ до фінансової підтримки.

Таким чином, фактори, що стримують зростання сільськогосподарського виробництва, є багатогранними і пов'язані як із зовнішніми економічними умовами, так і з внутрішніми проблемами аграрної політики та управлінської діяльності. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, зокрема вдосконалення фінансових механізмів, поліпшення інфраструктури, модернізації технологій та проведення реформ у земельній та аграрній сферах.

Ще однією помітною тенденцією є активне впровадження інноваційних технологій. Завдяки новітнім розробкам, таким як дрони та супутникові системи, аграрії можуть значно покращити контроль за станом рослин,

своєчасно виявляти хвороби та шкідників, а також зменшувати витрати на ресурси, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Ще однією важливою тенденцією є зростання малого сільськогосподарського бізнесу. Все більше молодих людей звертають увагу на аграрну сферу, засновуючи власні фермерські господарства. Малі підприємства можуть досягати успіху завдяки спеціалізації на вирощуванні нішевих культур, виробництві унікальних продуктів і прямому продажу споживачам. Такий розвиток не тільки сприяє економічному зростанню на селі, а й допомагає зберегти традиційні ремесла та культурні цінності сільських громад [10].

Зміни в технологічному процесі сільського господарства стають однією з головних тенденцій у його розвитку. Сучасні технології дозволяють значно підвищити ефективність та продуктивність аграрного виробництва. Важливою інновацією є використання високотехнологічної техніки, яка автоматизує численні процеси, від обробки ґрунту до збору врожаю. Наприклад, новітні трактори, оснащені GPS-системами, забезпечують точний контроль за рухом техніки та розподілом добрив, що дозволяє зменшити витрати ресурсів і забезпечити рівномірне живлення рослин.

Ще однією важливою інновацією є впровадження датчиків і систем моніторингу, які дають змогу стежити за станом рослин та умовами навколишнього середовища в реальному часі. Ці технології дають можливість своєчасно реагувати на зміни, оптимізуючи використання води, добрив і засобів захисту, що в свою чергу покращує якість вирощуваних культур та економить ресурси. Наприклад, датчики вологості забезпечують точний контроль за рівнем поливу, що сприяє збереженню водних ресурсів.

Третім важливим напрямом змін є впровадження сучасних методів обробки даних та аналітики. Завдяки технологіям збору великих обсягів даних, аграрії можуть здійснювати точні прогнози щодо розподілу врожаю, оптимальних умов для виробництва та виявлення хвороб рослин. Використання аналітики допомагає створювати більш ефективні стратегії для управління ресурсами, що в результаті дозволяє підвищити продуктивність та отримати

більший врожай. Ці інновації сприяють підвищенню стійкості аграрного сектору та його адаптації до змінюваних умов.

Ринкова орієнтація сільського господарства стає ще однією важливою тенденцією його розвитку. Вона передбачає зосередження на потребах споживачів і врахування їх вимог під час планування виробництва сільськогосподарської продукції. Такий підхід дозволяє не лише задовольняти попит на продукцію, але й сприяє розвитку нових напрямків у виробництві, таких як органічне землеробство, а також покращує конкурентні позиції аграріїв на міжнародному ринку.

Ключовими принципами ринкової орієнтації в аграрній галузі є адаптивність, здатність до конкуренції та акцент на якості продукції. Основним завданням є розуміння потреб споживачів, для чого проводяться маркетингові дослідження, що дозволяють з'ясувати попит, виявити нові напрямки розвитку та очікування ринку. Використовуючи ці дані, фермери та підприємства можуть коригувати свою продукцію відповідно до попиту, а також розробляти ефективні стратегії для просування на ринку.

Другим важливим аспектом є конкурентоспроможність, яка потребує постійного вдосконалення продукції, запровадження нових технологічних рішень і дотримання стандартів якості. Щоб залишатися на ринку, підприємства повинні постійно реагувати на зміни, пропонуючи конкурентні переваги через інновації та високу якість. Тільки конкурентоспроможні господарства можуть забезпечити своє становище на ринку та стабільно розвиватися.

Зрештою, однією з основних складових ринкового орієнтування сільського господарства є акцент на якості продукції. Сучасні споживачі все більше звертають увагу на безпеку та екологічність харчових продуктів, тому фермери повинні гарантувати, що їхня продукція відповідає найвищим стандартам якості [3]. Це можна досягти через використання природних методів вирощування та виробництва, а також суворе дотримання норм безпеки

харчових продуктів. Лише такі господарства можуть заслужити довіру споживачів і стати конкурентоспроможними на ринку.

Отже, основні тенденції розвитку сільського господарства зосереджуються на зростанні органічного виробництва, інтеграції інноваційних технологій і підтримці малого сільського господарства. Ці напрями не тільки сприяють підвищенню ефективності та якості виробництва, але й допомагають забезпечити сталий розвиток аграрної галузі, зберігаючи природні ресурси та підтримуючи економічний розвиток сільських районів.

Технологічні інновації в агропромисловому секторі стали важливим чинником, що сприяє стабільному розвитку та підвищенню продуктивності сільського господарства. Вони охоплюють новітні технології, які не тільки вдосконалюють виробничі процеси, але й дозволяють ефективніше використовувати ресурси та оптимізувати управлінські рішення.

Однією з найважливіших інновацій є впровадження дронів у сільське господарство. Завдяки використанню безпілотних літальних апаратів, аграрії можуть проводити аерознімання для моніторингу стану рослин, що дає змогу швидко виявляти проблеми, такі як хвороби, недостатнє зволоження чи пошкодження. Крім того, дрони здатні здійснювати точкове внесення добрив і пестицидів, що мінімізує кількість хімічних обробок і допомагає зберегти екологічний баланс навколишнього середовища.

Серед технологічних інновацій, що набувають популярності в агропромисловому секторі, можна виокремити також автоматизовані системи управління, які дозволяють фермерам максимально ефективно контролювати такі критично важливі процеси, як полив, освітлення та вентиляція. Ці системи забезпечують створення оптимальних умов для росту культур, що значно підвищує їхній врожай. Використання датчиків і робототехніки також відіграє важливу роль у сучасному сільському господарстві, оскільки вони допомагають своєчасно виявляти проблеми, як-от шкідники чи бур'яни, і швидко вживати заходи для їх вирішення, що, в свою чергу, знижує втрати врожаю та підвищує ефективність виробництва.

Ці технології значно підвищують продуктивність, знижують негативний вплив на довкілля, покращують якість сільськогосподарської продукції та сприяють збільшенню прибутковості фермерів. Вони є важливою складовою стратегії сталого розвитку агропромислового сектору, адже дозволяють задовольняти зростаючі харчові потреби населення без шкоди для природи.

Сільське господарство в Кіровоградській області, будучи однією з основних галузей економіки, має значний потенціал для розвитку, але також стикається з численними викликами, які потребують ефективного вирішення для стабільного і сталого розвитку цієї сфери.

Однією з головних проблем сільського господарства в Кіровоградській області є недостатнє фінансування. Багато аграрних підприємств мають обмежений доступ до фінансових ресурсів, що значно ускладнює їхню діяльність. Відсутність достатніх коштів обмежує можливості для закупівлі сучасної техніки, високоякісних насінневих матеріалів та добрив, а також унеможливорює гідну оплату праці для сільськогосподарських працівників. У результаті багато господарств не можуть реалізувати свій потенціал і належним чином розвиватися, що затримує загальний прогрес регіону.

Другою серйозною проблемою є низький рівень технологічності виробництва. Багато сільськогосподарських підприємств у Кіровоградській області використовують застарілі технології та методи обробітку ґрунту, що знижує продуктивність та якість вирощених культур. Відсутність доступу до новітніх агротехнологій також обмежує конкурентоспроможність таких господарств на ринку, роблячи їх менш прибутковими. Більш того, використання старих методів виробництва може завдати шкоди навколишньому середовищу, знижуючи екологічну стійкість таких господарств і підвищуючи ризик забруднення ґрунтів і водних ресурсів.

Третьою значною проблемою є відсутність достатньої підтримки з боку держави. Для успішного розвитку сільськогосподарських підприємств необхідна активна допомога уряду, яка включає фінансову підтримку, навчальні програми, консультаційні послуги та захист прав власності на землю.

В Кіровоградській області спостерігається дефіцит таких ініціатив, що створює труднощі для розвитку фермерських господарств. Відсутність пілг, обмежений доступ до ресурсів і низький рівень підтримки знижують мотивацію виробників і гальмують розвиток сільського господарства в регіоні.

Ще однією важливою проблемою є земельні питання. Кіровоградська область має великий потенціал для розвитку сільського господарства завдяки родючим землям. Однак, земельна проблема є значною перешкодою для ефективного використання цього потенціалу. Відсутність належного управління земельними ресурсами, непрозорість у розподілі земель та незадовільний стан правового регулювання землеволодіння і оренди ускладнюють діяльність фермерів та аграрних підприємств, що впливає на загальний розвиток сільського господарства в області.

Одна з основних земельних проблем у Кіровоградській області полягає в недостатньому забезпеченні сільськогосподарськими землями. Зростання населення в регіоні збільшує потребу в землі для обробітки, але ресурси залишаються обмеженими. Це спричиняє труднощі для фермерів, обмежуючи їх можливості для розширення виробництва та створення нових сільськогосподарських підприємств, що в свою чергу гальмує розвиток аграрного сектору та може викликати соціальне незадоволення серед місцевого населення.

Іншою серйозною проблемою є незаконне використання земель. У Кіровоградській області нерідко спостерігається безконтрольна зміна призначення земельних ділянок, коли землі, які повинні використовуватися для сільськогосподарських цілей, переводяться на інші види використання. Це порушує принципи раціонального землепорядкування і може призвести до значного скорочення площі земель, доступних для аграріїв, що в свою чергу негативно впливає на рівень виробництва та загальний стан сільського господарства в регіоні.

Загалом, земельні проблеми в Кіровоградській області стають серйозним бар'єром для розвитку сільського господарства. Недостатній доступ до

сільськогосподарських земель, а також їх незаконне використання створюють численні труднощі для фермерів та агропідприємств, обмежуючи їх потенціал та можливості для росту. Для вирішення цих проблем важливо запровадити ефективні політики на рівні держави та місцевих органів влади, спрямовані на раціональне використання земельних ресурсів і створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору.

Екологічні проблеми також є важливою перешкодою для сталого розвитку сільського господарства в Кіровоградській області. Погіршення екологічної ситуації, пов'язане з нераціональним використанням природних ресурсів та деградацією земель, становить серйозну загрозу для майбутнього аграрного виробництва. Однією з найбільших екологічних проблем є забруднення ґрунтів і водних ресурсів через неконтрольоване застосування хімічних добрив та пестицидів. Це не тільки знижує родючість землі, але й має негативний вплив на екосистеми, здоров'я людей і тварин.

Другою важливою екологічною проблемою в Кіровоградській області є виснаження ґрунтів та втрата їх родючості. Це явище виникає через відсутність достатньої ротації культур, використання монокультур та неправомірне застосування мінеральних добрив, що сприяють деградації ґрунтового покриву. У результаті знижується врожайність, погіршується якість продукції, а виснажені ґрунти стають більш вразливими до ерозії та інших негативних екологічних впливів. Така ситуація не тільки обмежує можливості для розвитку сільського господарства, але й сприяє погіршенню загального екологічного стану регіону.

Останньою значною проблемою є неефективне управління природними ресурсами, що негативно впливає на довкілля. Зокрема, недостатній контроль за вирубкою лісів, незаконний видобуток природних ресурсів і нераціональне використання земель призводять до деградації природних середовищ і зниження біорізноманіття. Для того, щоб забезпечити сталий розвиток агропромислового сектору, необхідно розробити та втілити ефективні

механізми контролю, які б мінімізували негативний вплив на екосистеми і сприяли збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Війна росії проти України 2022 року мала суттєвий вплив на аграрний сектор Кіровоградської області, змінюючи структуру посівів. Через бойові дії та економічні санкції, посіви озимих культур зменшилися, але водночас спостерігалось збільшення площ під соняшник та кукурудзу. Зокрема, у 2023 році у регіоні зріс попит на овочевий посівний матеріал, хоча традиційно область спеціалізується на вирощуванні зернових. Цей тренд частково обумовлений змінами в аграрному ландшафті через окупацію частини територій Миколаївської та Херсонської областей, що сприяло перенаправленню посівних площ.

Для подолання існуючих проблем сільського господарства в Кіровоградській області необхідно залучати фахівців, які можуть запропонувати новітні рішення щодо модернізації аграрного виробництва. Експерти в галузі агрономії та зоотехніки зможуть допомогти впровадити ефективні технології обробки ґрунту та підвищити ефективність тваринництва. Одним із ключових кроків є залучення додаткових фінансових ресурсів від держави та інших джерел, що дозволить фермерам оновити техніку, модернізувати виробничі процеси та покращити якість продукції.

Водночас важливо проводити навчання для фермерів, інформувати їх про сучасні методи обробки землі, управління аграрним бізнесом та використання інноваційних технологій. Це сприятиме зростанню продуктивності, економії ресурсів та сталому розвитку сільськогосподарських підприємств в регіоні.

2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО РЕЄСТРУ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

2.1. Державний аграрний реєстр: визначення та функціональне значення

Державний аграрний реєстр – це інтегрована база даних, яка виконує роль центрального джерела інформації про аграрних суб'єктів у межах країни. Він є ключовим інструментом як для державних органів, так і для аграрного сектору, оскільки забезпечує ефективне планування, регулювання та управління сільськогосподарською діяльністю [20].

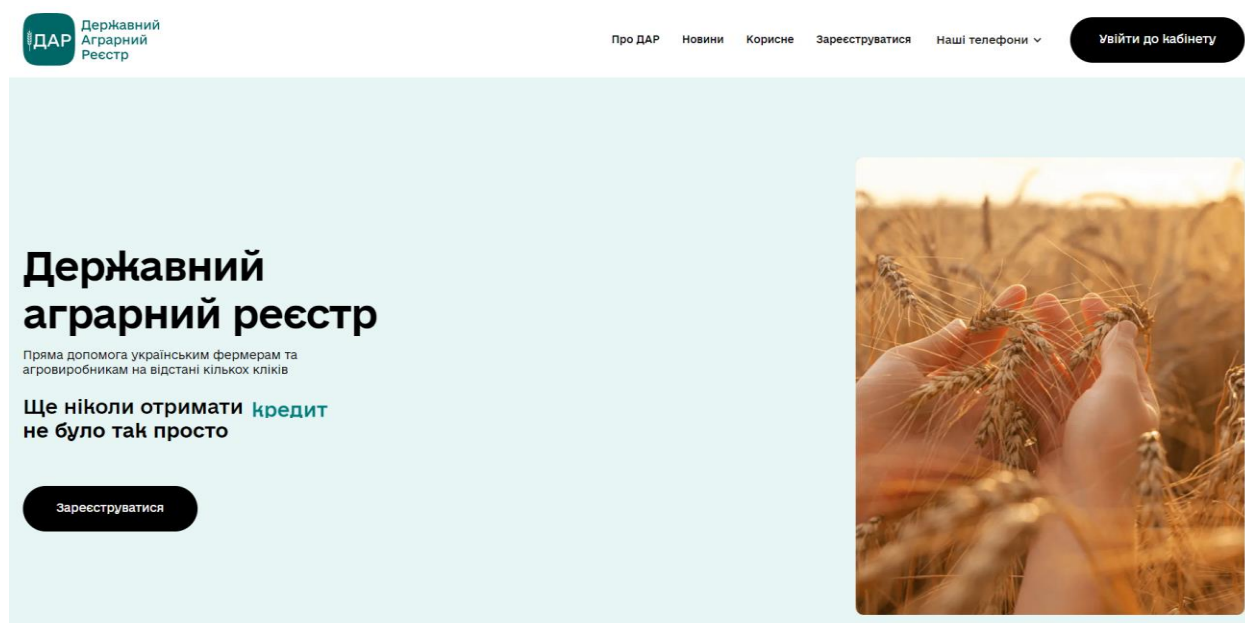

Рисунок 2.1. Головна сторінка офіційного сайту Державного аграрного реєстру

Державний аграрний реєстр (ДАР) було створено Міністерством аграрної політики та продовольства України 12 серпня 2022 року. Його мета – забезпечення прозорого та ефективного розподілу різних видів підтримки для українських агропідприємств, як за рахунок державного бюджету, так і через міжнародні гранти чи пільгові кредити.

Попри короткий період існування, реєстр здобув значну популярність і довіру серед аграріїв. Станом на 24 січня 2023 року в ДАР зареєстровано понад 95 тисяч агропідприємств. З них 75% становлять одноосібні селяни, а решта

25% – фізичні особи-підприємці та юридичні особи. Кіровоградська область є одним із лідерів за кількістю реєстрацій та участю в програмах підтримки, з понад 6000 зареєстрованими фермерами. Уряд впровадив чотири успішні програми підтримки, зокрема бюджетну програму на 1 гектар і поголів'я великої рогатої худоби, а також першу гуманітарну допомогу у вигляді засобів для тимчасового зберігання/розвантаження рукавів. [26].

Державний аграрний реєстр є централізованою системою обліку, яка зберігає важливу інформацію щодо аграрних підприємств, земельних ресурсів, виробників сільськогосподарської продукції та інших аспектів аграрного сектору. Реєстр включає дані про правовий статус земель, власників землі, використання земельних ділянок, обсяги виробництва, а також інші характеристики, які дозволяють здійснювати ефективний моніторинг агропромислової діяльності в країні. Основною метою цього реєстру є забезпечення прозорості, упорядкування даних та ефективного управління аграрними ресурсами.

Функціональне значення Державного аграрного реєстру полягає в тому, що він надає уряду, органам місцевого самоврядування, а також бізнесу важливу інформацію для прийняття обґрунтованих рішень. Він служить основою для розробки державної аграрної політики, забезпечуючи точні дані щодо використання земель, виробничих потужностей і обсягів виробництва. Така інформація дозволяє ефективно контролювати стан аграрного сектору, аналізувати його розвиток та визначати пріоритети для державної підтримки.

Однією з основних функцій реєстру є забезпечення правової визначеності на ринку землі. Він надає доступ до інформації про власників земельних ділянок, що дозволяє уникнути земельних спорів, зменшити корупційні ризики та покращити ефективність використання земель. Крім того, Державний аграрний реєстр сприяє більш ефективному розподілу державної підтримки серед аграрних підприємств, зокрема субсидій і пільг, оскільки надає точні дані про обсяги виробництва та фінансові показники підприємств.

Реєстр також є важливим інструментом для покращення взаємодії між державними органами та аграрними підприємствами. Він дозволяє органам влади відслідковувати ефективність використання аграрних субсидій та пільг, а також здійснювати аналіз та прогнозування розвитку агропромислового комплексу. Це створює передумови для адаптації аграрної політики до змін у галузі та забезпечення її сталого розвитку.

Реєстр містить вичерпну інформацію про фермерські господарства, сільськогосподарські підприємства та інші пов'язані суб'єкти. Він є ключовим інструментом для забезпечення прозорості, підзвітності та моніторингу в аграрному секторі. Однією з головних цілей Державного аграрного реєстру є спрощення процесів реєстрації та ліцензування суб'єктів сільськогосподарської діяльності.

Ця система забезпечує збір, обробку, зберігання та надання доступу до інформації про земельні ділянки, оброблювані площі, власників та орендарів землі, а також інші дані, що стосуються аграрного сектору. Державний аграрний реєстр створений відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції» та Постанови Кабінету Міністрів України № 573 від 2 червня 2021 року «Про функціонування Державного аграрного реєстру». [33].

Фермери та інші фізичні особи, які займаються сільськогосподарською діяльністю, повинні зареєструвати свою діяльність у відповідних державних органах. Це дозволяє уряду контролювати кількість і види сільськогосподарських підприємств, що діють у країні. Після реєстрації фермери отримують доступ до різних пільг і програм підтримки, що надаються державою, таких як субсидії, гранти та технічна допомога. [4].

Реєстрація та оновлення даних про сільськогосподарські підприємства – це фундамент для ефективного управління аграрним сектором. Цей процес дозволяє створити детальну картину аграрного ринку, забезпечити прозорість операцій та сприяти розвитку сталого сільського господарства. Спільна робота

фермерів та державних органів у процесі реєстрації та оновлення даних є запорукою успішного розвитку сільського господарства. Реєстрація дозволяє ідентифікувати кожного учасника аграрного ринку, відстежувати його діяльність та забезпечувати дотримання всіх необхідних вимог.

Рисунок 2.2. Сторінка особистого кабінету користувача Державного аграрного реєстру

Перший етап реєстрації та оновлення сільськогосподарських суб'єктів є надзвичайно важливим, оскільки він створює фундамент для подальшого розвитку та підтримки фермерських господарств. Цей процес дозволяє фермерам отримати доступ до широкого спектра державних програм підтримки, включаючи субсидії, гранти, пільгові кредити та страхові схеми. Вони спрямовані на підвищення продуктивності, прибутковості та стійкості сільськогосподарського виробництва.

Крім того, реєстрація допомагає створити централізовану базу даних, яка сприяє ефективному моніторингу та контролю над спалахами хвороб і шкідників, що можуть загрожувати врожаюм. Це дозволяє швидко реагувати на виникнення проблем, мінімізувати втрати та забезпечувати стабільність продовольчого забезпечення.

Також цей процес підтримує прозорість і сприяє кращому плануванню сільськогосподарської діяльності на національному рівні, що в кінцевому

результаті сприяє зміцненню аграрного сектору та економіки в цілому.

ІДАР

Державний Аграрний Реєстр

Обрані сторінки

Мі повідомлення

Профіль сільгоспвиробника

Дані з ЄДР

Діяльність та активності

Земельні ділянки

Інше нерухоме майно

Документи

Тварини

Дані з ДержЗемКадастра

Ділянки на карті

Виправлення помилок

Програми підтримки

Доступні програми підтримки

Потенційно доступні програми підтримки

Інші програми підтримки

Мі запити у програмах

Електронні документи

Шаблони

Мі документи

Пилипенко Людмила Василівна

Юридична особа

ВАП

Операції	Назва	Тип	Зона діяльності	Дата старту	Дата подати запит	Статус
Переглянути	Відновлення забруднених вибулобезплідними предметами ґрунту та ваучерна підтримка фермерів у Харківській області	Міжнародна гуманітарна допомога	ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ІЗЮМСЬКИЙ РАЙОН; БАРАЇЛІЙСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, БАВРИНІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ДОНЕЦЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ІЗЮМСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ХУНІВСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, ОСКІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА, САВІНСЬКА Т...	14 листопада 2024 р.	2 грудня 2024 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Аквакультура / Другий цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	25 грудня 2023 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Аквакультура / Третій цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	16 грудня 2024 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Винооробство / Третій цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	16 грудня 2024 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Винооробство / Другий цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	25 грудня 2023 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Виробництво і переробка молока / Другий цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	25 грудня 2023 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Виробництво і переробка молока / Третій цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	16 грудня 2024 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Гуцульська корівчача бриндза / Третій цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	16 грудня 2024 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Гуцульська корівчача бриндза, найменування місця походження (НМП) / Другий цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ; БЕРЕГІВСЬКИЙ РАЙОН; МУКАЧІВСЬКИЙ РАЙОН; РАХІВСЬКИЙ РАЙОН; ТЯЧІВСЬКИЙ РАЙОН; УЖГОРОДСЬКИЙ РАЙОН; ХУСТСЬКИЙ РАЙОН; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ВЕРХОВІНСЬКИЙ РАЙОН; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ РАЙОН; КАЛУСЬКИЙ РАЙОН; КОЛОМИСЬКИЙ РАЙОН; КОСІВСЬК...	21 грудня 2023 р.	25 грудня 2023 р.	Активна
Переглянути	Грантова підтримка від ФАО та ЄС - Гуцульська овеча бриндза / Третій цикл	Грантова співучасть у фінансуванні інвестиційних проектів (matching grants)	ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ; ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ; ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	21 грудня 2023 р.	16 грудня 2024 р.	Активна

Розмір сторінки

10

1 2 3 > >>

Всього: 51 записів.

Рисунок 2.3. Наявні програми, які присутні в ДАР

Точні та актуальні записи – це фундамент успішного сільського господарства. Ведення таких записів не лише допомагає фермерам підвищити ефективність свого господарства, але й сприяє загальному розвитку аграрного сектору. Для реєстрації та оновлення інформації про підприємство, фермеру необхідно зібрати пакет документів, що підтверджують його право на землю, ідентифікацію худоби та деталі виробництва. Конкретний перелік необхідних документів може відрізнятись в залежності від регіону, тому важливо звернутися за консультацією до відповідних органів.

Реєстрація сільськогосподарського підприємства – це не просто формальність, а інструмент, який допомагає фермерам забезпечити захист своїх прав, отримати доступ до фінансування та підвищити конкурентоспроможність своєї продукції. Для реєстрації необхідно зібрати пакет документів, що підтверджують право на землю, ідентифікацію тварин та інші важливі дані. Перед поданням документів рекомендується проконсультуватися з фахівцями, щоб уникнути помилок [9].

Реєстрація та регулярне оновлення інформації про сільськогосподарські суб’єкти господарювання відіграє надзвичайно важливу роль у функціонуванні аграрного сектору. Цей процес спрямований на офіційне підтвердження особи

фермерів або власників аграрного бізнесу, а також на фіксацію права власності на сільськогосподарські угіддя, посіви, худобу та інші активи.

Завдяки реєстрації фермери отримують доступ до широкого спектра державних програм підтримки, таких як субсидії, пільгові кредити, програми страхування врожаїв та компенсації втрат у разі стихійних лих. Крім того, офіційна реєстрація гарантує дотримання чинного законодавства у сфері сільського господарства, зокрема правил землекористування, екологічних стандартів та санітарно-ветеринарних норм.

Оновлення даних дозволяє державним органам отримувати актуальну інформацію про стан аграрного сектору, а також забезпечує прозорість та ефективність розподілу ресурсів. Для фермерів це є можливістю підтвердити свої права та уникнути можливих юридичних проблем у майбутньому [12].

Окрім функції реєстрації, Державний аграрний реєстр забезпечує фермерам можливість постійного оновлення інформації. Це необхідно для підтримання точного та актуального обліку сільськогосподарських підприємств. Зокрема, фермери можуть оновлювати контактні дані, відомості про землекористування чи іншу важливу інформацію, яка могла змінитися з плином часу.

Переваги Державного аграрного реєстру (ДАР):

- зручна та прозора платформа, яка забезпечує легкість використання;
- єдині умови участі в державних та міжнародних програмах підтримки для всіх агровиробників;
- можливість подання заявки на будь-яку програму підтримки дистанційно, не виходячи з дому;
- відстеження статусу заявки в режимі реального часу;
- автоматичне завантаження даних із Державного земельного кадастру, Державного реєстру речових прав, ЄДР та Єдиного державного реєстру тварин;
- доступ до даних мають виключно установи, які надають підтримку через ДАР, і лише за згодою агровиробника.

Державний аграрний реєстр відкритий для всіх агровиробників України, які можуть зареєструватися на платформі за умови відповідності наступним критеріям:

- агровиробник незалежно від масштабу господарства чи напряму діяльності;
- фізична особа, фізична особа-підприємець (ФОП) або юридична особа будь-якої форми власності;
- наявність кваліфікованого електронного підпису (КЕП) або доступу через Bank ID.

Оновлення Реєстру дозволяє уряду ефективно взаємодіяти з фермерами, своєчасно надаючи важливу інформацію, таку як метеорологічні попередження, повідомлення про спалахи захворювань або зміни на ринку. Крім того, це забезпечує можливість відстеження й аналізу аграрних тенденцій, що сприяє ухваленню обґрунтованих рішень для підтримки розвитку та стійкості сільськогосподарського сектора.

2.2. Використання реєстру для оптимізації управлінських процесів у сільському господарстві

Державний аграрний реєстр є ключовим інструментом для управління сільськогосподарськими землями та ресурсами в Україні. Ця база даних містить інформацію про власників земельних ділянок, їхні розміри, цільове призначення та інші важливі характеристики.

Реєстр сприяє прийняттю ефективних рішень урядом та іншими зацікавленими сторонами щодо раціонального використання земельних ресурсів і розвитку сільського господарства. Його використання допомагає оптимізувати розподіл земель, забезпечити їх сталий розвиток, підтримати аграрні підприємства та підвищити продуктивність галузі.

Державний аграрний реєстр охоплює широкий спектр завдань, зокрема реєстрацію та адміністрування сільськогосподарських земель, моніторинг їх власників і користувачів, контроль за використанням земельних ресурсів, аналіз

структури аграрного сектора, вирішення земельних спорів, а також планування розвитку та впровадження аграрних інновацій.

Завдяки цьому інструменту управлінці можуть приймати обґрунтовані рішення, що сприяє сталому розвитку та ефективній роботі сільського господарства на національному рівні. [27].

Використання Державного аграрного реєстру є важливим інструментом для оптимізації управлінських процесів у сільському господарстві. Цей реєстр надає органам влади та аграрним підприємствам точну та актуальну інформацію про землю, власників, виробників та обсяги продукції. Завдяки централізованій базі даних можна здійснювати ефективний моніторинг і контроль за використанням земельних ресурсів, що є критично важливим для забезпечення раціонального розподілу земель та запобігання їх неефективному використанню.

Одним із основних аспектів використання реєстру є підвищення ефективності управлінських рішень. Державний аграрний реєстр дозволяє отримувати зібрану інформацію в реальному часі, що дає змогу державним органам оперативно реагувати на зміни в аграрному секторі. Наприклад, виявлення змін у використанні земель, несанкціонованих угод або недотримання агрономічних стандартів дозволяє вчасно вжити заходів для коригування ситуації та запобігання порушенням.

Для аграрних підприємств використання реєстру також має великий потенціал. Він допомагає підприємцям орієнтуватися в правовому полі, отримувати доступ до субсидій та пільг, а також полегшує процедури отримання дозволів і ліцензій. Зібрані в реєстрі дані сприяють точному плануванню та розподілу ресурсів, що дозволяє аграрним компаніям знижувати витрати та підвищувати продуктивність. Це також дає змогу підприємствам вести більш ефективний облік своєї діяльності, аналізувати рентабельність і визначати стратегії для розвитку.

Реєстр сприяє інтеграції та координації між різними рівнями управління. Наприклад, на рівні місцевих органів влади реєстр дає змогу здійснювати

точний моніторинг використання земель, вчасно виявляти порушення, оцінювати стан екологічної ситуації та планувати розвитку територій. Це створює умови для покращення якості управління на місцях і забезпечує більш прозору взаємодію з підприємцями.

Іншим важливим аспектом є можливість використання реєстру для розвитку державної аграрної політики. Зібрані дані можуть бути використані для створення прогнозів, аналізу та розробки нових ініціатив, спрямованих на підтримку розвитку аграрної галузі. Це дозволяє створювати інформовану політику, яка відповідає реальним потребам аграріїв та сприяє сталому розвитку сектору.

Таким чином, використання Державного аграрного реєстру дозволяє значно покращити управлінські процеси в сільському господарстві, підвищуючи ефективність роботи органів влади та аграрних підприємств, оптимізуючи розподіл ресурсів, знижуючи рівень корупції та забезпечуючи прозорість у веденні бізнесу.

Аналіз даних Державного аграрного реєстру дозволяє виявляти потенційні напрямки для підвищення ефективності використання земельних ресурсів, розробляти програми сталого виробництва та впроваджувати інновації в аграрному секторі. Це також дає змогу відстежувати зміни у структурі власності, що є важливим для створення стратегій підтримки малих фермерських господарств і розвитку агробізнесу.

ДАР сприяє покращенню контролю за дотриманням земельного законодавства, розв'язанню земельних конфліктів і запобіганню незаконному володінню чи використанню земельних ділянок. Крім того, реєстр відкриває можливості для ефективного планування інфраструктурного розвитку, проведення агротехнічних заходів і впровадження соціально-економічних програм у сільській місцевості.

Однією з головних переваг державного аграрного реєстру є можливість централізованого управління та контролю за сільськогосподарськими об'єктами. Реєстр дозволяє відстежувати власників земельних ділянок, їх

використання та дотримання правил обробки землі. Це сприяє запобіганню незаконному використанню земельних ресурсів, зловживанням і корупції. Крім того, централізований реєстр спрощує процедури обміну й передачі земель, що позитивно впливає на розвиток сільського господарства.

Облік земель у ДАР забезпечує збереження інформації про ділянки, включно з їхніми розмірами, призначенням і власниками. Це дозволяє контролювати використання земельних ресурсів, запобігати їх незаконній експлуатації та сприяє ефективному плануванню й управлінню, забезпечуючи точні дані про доступні площі.

Застосування державного аграрного реєстру для обліку земельних ділянок має низку значних переваг. Воно забезпечує запобігання подвійним продажам земель, прозорість у структурі власності та швидкий доступ до інформації про власника і використання кожної ділянки.[36].

Використання державного аграрного реєстру для обліку земельних ділянок є важливим кроком у вдосконаленні системи землекористування та сприянні сталому розвитку сільського господарства. Точний і актуальний облік земель допомагає раціонально використовувати земельні ресурси, зберігати природні багатства, а також запобігати конфліктам і спорам щодо права власності. Завдяки впровадженню реєстру уряд отримує можливість контролювати використання земель та вживати заходів для збереження довкілля й забезпечення екологічної рівноваги.

Одним із основних елементів реєстру є дані про посівні площі та врожаї. Ця інформація надає державним органам, аграрним підприємствам та іншим зацікавленим сторонам можливість отримувати точні відомості про обсяги сільськогосподарського виробництва в країні. Крім того, реєстр дає фермерам змогу відслідковувати актуальну ринкову ситуацію щодо різних сільськогосподарських культур.

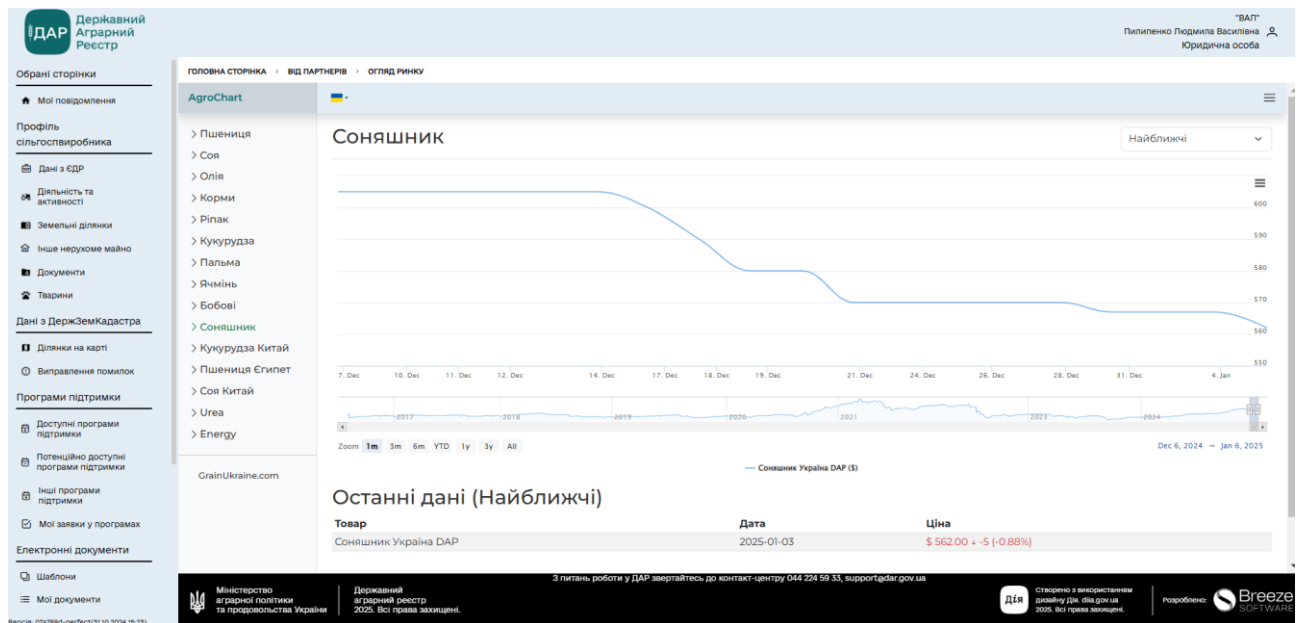

Рисунок 2.4. Наявна інформація ринку агрокультур у ДАР

Посівні площі, внесені до державного аграрного реєстру, є земельними ділянками, на яких вирощуються різні сільськогосподарські культури. Ця інформація відіграє ключову роль у формуванні цілісного уявлення про стан сільського господарства в країні, оскільки дозволяє оцінити обсяги виробництва аграрної продукції. Дані про посівні площі також сприяють ефективному плануванню використання земельних ресурсів, допомагаючи уникати їх виснаження та забезпечуючи сталий розвиток галузі [14].

Завдяки реєстру можна отримати точну інформацію про площі, на яких вирощуються окремі культури, що дозволяє проводити детальний аналіз врожайності. Це, у свою чергу, дає можливість виявляти потенційні ризики чи проблеми, такі як зниження продуктивності, зміни в структурі посівів або порушення агротехнічних норм. Такий підхід сприяє прийняттю обґрунтованих рішень для оптимізації агровиробництва та підвищення його ефективності.

Державний аграрний реєстр також містить дані про врожайність, яка є ключовим показником ефективності агровиробництва. Ця інформація дозволяє оцінити продуктивність і якість вирощених культур, що має важливе значення для виробників у формуванні цінової політики, плануванні виробництва та визначенні перспектив розвитку аграрної галузі.

З листопада 2023 року в Державному аграрному реєстрі з'явилася можливість включення українських агровиробників до списку верифікованих експортерів. Це стало можливим завдяки затвердженню урядової постанови «Про реалізацію експериментального проєкту з верифікації суб'єктів агропромислового комплексу в умовах воєнного стану». Такий крок спрямований на підтримку українських виробників і сприяння розвитку експортного потенціалу агропромислового комплексу [32].

Реєстрація та моніторинг земельної власності є однією з основних функцій державного аграрного реєстру. Завдяки цьому забезпечується прозорість і чіткість у питаннях прав власності, що допомагає запобігати незаконному втручанню у володіння землею та уникати конфліктів. Такий підхід сприяє ефективному управлінню земельними ресурсами та їх раціональному використанню.

Ще одним важливим напрямом застосування реєстру є планування агровиробництва. Аналіз даних про використання земельних ділянок дозволяє визначати оптимальні культури для конкретних регіонів, прогнозувати обсяги виробництва й забезпечувати максимально ефективне використання ресурсів.

Контроль за ефективністю використання земель та моніторинг сільськогосподарської діяльності також є ключовими функціями реєстру. Він дозволяє відстежувати вплив аграрної діяльності на довкілля, контролювати раціональне використання ресурсів і сприяти сталому розвитку сільського господарства, забезпечуючи баланс між економічними та екологічними потребами.

Застосування державного аграрного реєстру у сферах страхування та кредитування відіграє важливу роль. Завдяки детальній інформації про земельну власність і сільськогосподарські площі страховики та банки можуть більш точно оцінювати ризики та визначати оптимальні умови для надання фінансових послуг.

3. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ КІРОВОГРАДЩИНИ

3.1. Оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами області

Оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами є одним з ключових аспектів для підвищення ефективності аграрної політики на місцевому рівні. Важливість цього процесу важко переоцінити, оскільки від нього залежить не лише економічне зростання, але й стійкість аграрного сектору. Органи місцевої влади мають унікальну можливість розуміти специфіку своєї території та реалізувати відповідні заходи для підтримки аграріїв, а аграрні підприємства, в свою чергу, можуть активно впливати на розвиток місцевої економіки.

Оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами області є важливим кроком для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, підвищення ефективності управління ресурсами та підтримки бізнесу на місцях. У цьому процесі важливо звернути увагу на кілька ключових аспектів [13].

По-перше, органи місцевої влади мають зосереджуватися на створенні сприятливих умов для розвитку аграрних підприємств, зокрема шляхом спрощення адміністративних процедур. Це включає зменшення бюрократичних бар'єрів, забезпечення прозорості у прийнятті рішень та запровадження електронних послуг для бізнесу. Використання сучасних технологій може значно підвищити ефективність комунікації між владою та аграріями, забезпечити швидке отримання необхідних дозволів, субсидій та інших адміністративних послуг [20].

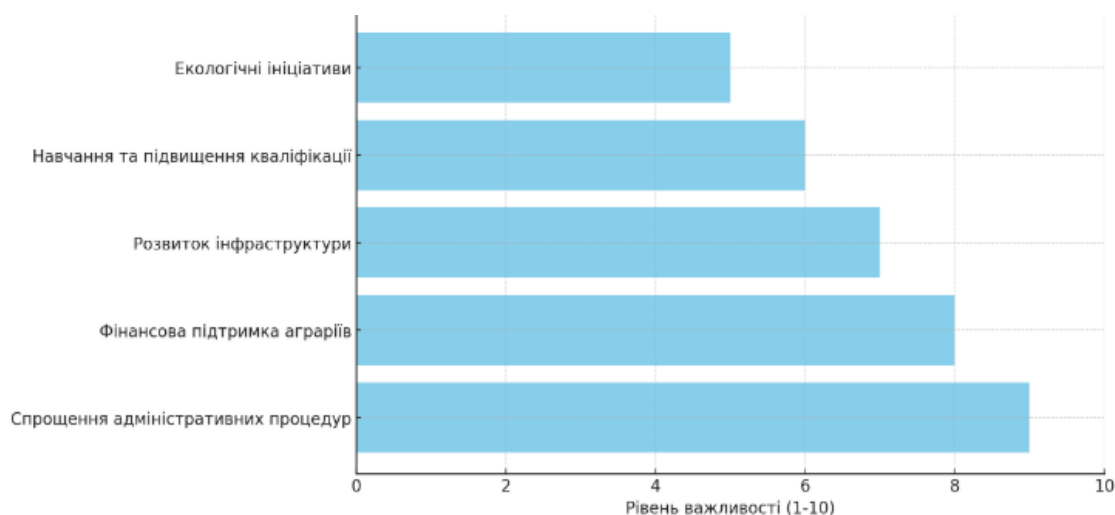

Рисунок 3.1. Розвиток аграрної сфері в регіоні

По-друге, важливим елементом є розвиток механізмів фінансової підтримки аграрних підприємств на місцевому рівні. Це можуть бути пільгові кредити, субсидії на закупівлю техніки, підтримка впровадження інноваційних технологій та екологічних ініціатив. Місцева влада повинна активно співпрацювати з банками, іншими фінансовими установами та підприємствами для забезпечення доступу аграріїв до необхідних ресурсів.

Третім важливим напрямом є розвиток інфраструктури, необхідної для ефективної роботи аграрних підприємств. Це включає покращення доріг, забезпечення доступу до водних ресурсів, а також створення сучасних логістичних центрів та складів для зберігання сільськогосподарської продукції. Розвиток такої інфраструктури значно полегшує процеси постачання продукції до споживачів і підвищує конкурентоспроможність аграрних підприємств [30].

Особливу увагу варто приділити навчанні та підвищенню кваліфікації працівників аграрного сектору. Органи місцевої влади можуть співпрацювати з навчальними закладами для організації курсів, семінарів та тренінгів, спрямованих на підвищення рівня знань і навичок у сфері управління підприємствами, агрономії, сільському господарстві, екології та інших важливих сферах. Це дозволить місцевим аграріям адаптуватися до змінюваних умов та впроваджувати сучасні методи ведення господарства (рис. 3.1).

Не менш важливим аспектом є співпраця органів місцевої влади та аграрних підприємств у вирішенні екологічних проблем. Зростаючі вимоги до екологічної безпеки сільськогосподарської діяльності вимагають від аграріїв впровадження нових технологій, що знижують негативний вплив на навколишнє середовище. Місцева влада повинна не тільки стежити за виконанням екологічних стандартів, але й активно підтримувати аграріїв у переході до більш екологічних технологій, надаючи їм інформацію про нові методи та субсидії для впровадження таких рішень.

Одним із прикладів ефективної взаємодії є досвід фермерських господарств «Вал» і «Шанс» в Кіровоградській області. Ці підприємства, маючи значний досвід в агробізнесі, активно співпрацюють з місцевими органами влади, отримуючи від них не лише фінансову, а й консультативну підтримку.

Зокрема, ФГ «Вал», яке спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур, успішно використовує державні субсидії для закупівлі техніки, що дозволяє знижувати витрати на виробництво та підвищувати конкурентоспроможність. ФГ «Шанс», в свою чергу, яке займається тваринництвом, активно взаємодіє з місцевими органами для забезпечення необхідних ветеринарних послуг та створення інфраструктури для збуту продукції.

Найбільш актуальним у цьому контексті є оптимізація механізмів співпраці, що передбачає систематичний підхід до вирішення проблем аграріїв. Місцеві органи влади повинні не лише активно підтримувати сільгоспвиробників, а й своєчасно реагувати на їхні потреби [10]. Успіх цієї співпраці багато в чому залежить від своєчасного надання допомоги фермерським господарствам у вигляді субсидій, податкових пільг, консультаційних послуг та інвестицій в інфраструктуру. Важливою частиною цього процесу є розробка чіткої стратегії співпраці, яка враховує специфіку місцевих умов та можливості для розвитку сільського господарства.

Таблиця 3.1

Взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами

Аспект	Опис	Приклад	Механізм взаємодії
Підтримка фінансування	Забезпечення аграріїв субсидіями, пільговими кредитами та грантами для розвитку.	ФГ «Вал» отримує субсидії на закупівлю сучасної техніки для підвищення ефективності.	Місцева влада надає інформацію та організує доступ до державних фінансувань через платформи.
Консультативна підтримка	Надавання аграріям інформаційних та консультаційних послуг для розвитку бізнесу.	ФГ «Шанс» отримує консультації щодо оптимізації процесу розведення тварин від місцевих органів.	Органи місцевої влади організовують тренінги та консультації для фермерів через платформи та зустрічі.
Створення інфраструктури	Підтримка у створенні та покращенні інфраструктури для аграріїв (дороги, зберігання продукції)	Покращення логістичних шляхів для перевезення продукції ФГ «Вал» до ринків збуту.	Місцева влада співпрацює з аграріями для оновлення доріг, складів, ринків.
Цифрові платформи для комунікації	Розробка платформ для онлайн-зв'язку, подачі заявок та обміну інформацією між аграріями і владою.	Платформа для подачі заявок на державні гранти, субсидії та доступ до консультацій.	Місцева влада створює та підтримує онлайн-платформи для оперативного комунікування та подачі запитів.
Регулярні зустрічі та форуми	Проведення зустрічей та форумів для обговорення проблем і потреб аграріїв.	ФГ «Шанс» бере участь у форумі для обговорення доступу до водних ресурсів та підвищення ефективності.	Місцева влада організовує форуми, на яких аграрії можуть висловлювати свої проблеми та потреби.

З таблиці 3.1 видно, що оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами має багатоаспектний характер. Важливими напрямками є підтримка фінансування, консалтингова допомога, розвиток інфраструктури, створення цифрових платформ для комунікації та організація регулярних зустрічей. Ці механізми взаємодії дозволяють не тільки покращити умови для розвитку аграрного сектору, а й сприяють підвищенню ефективності роботи агропідприємств, таких як ФГ «Вал» і ФГ «Шанс». Успішна реалізація цих ініціатив допоможе створити сприятливі умови для сталого розвитку

сільського господарства Кіровоградської області, забезпечуючи економічну стабільність та соціальний добробут місцевих громад.

Одним із важливих інструментів для покращення взаємодії між органами влади та аграрними підприємствами є створення платформи для комунікації. Така платформа дозволяє забезпечити постійний зв'язок між фермерськими господарствами та органами місцевого самоврядування, що дозволяє оперативно вирішувати питання, що виникають в процесі ведення сільськогосподарського виробництва. Платформа може включати не лише онлайн-майданчик для обміну інформацією, але й автоматизовану систему для подачі заявок на фінансову підтримку, отримання консультацій та організацію тренінгів з питань розвитку агробізнесу [15].

Наприклад, розробка такої платформи в Кіровоградській області могла б дозволити аграріям з ФГ «Вал» та ФГ «Шанс» у реальному часі отримувати оновлення про нові державні програми, зміни в законодавстві або наявні можливості для залучення інвестицій. Крім того, платформа могла б забезпечити доступ до аналітичних даних щодо ринкових тенденцій, що дозволяє фермерам приймати обґрунтовані рішення про розширення посівних площ або зміну структури вирощуваних культур.

Також, ефективна комунікація може бути підкріплена проведенням регулярних зустрічей за участю представників місцевої влади та сільськогосподарських підприємств, що дозволяє на практиці вирішувати питання, які не можуть бути враховані в онлайн-платформі. Наприклад, ці зустрічі можуть стосуватися питань доступу до водних ресурсів, якості інфраструктури або забезпечення аграріїв сучасною технікою.

Крім того, для забезпечення ефективної взаємодії органів влади з аграрними підприємствами на місцевому рівні важливо також зберігати прозорість процесів прийняття рішень, що дозволить створити довіру між усіма учасниками. Важливим аспектом є також покращення обізнаності фермерів про доступні інструменти підтримки, такі як державні гранти, пільгові кредити чи навчальні програми.

Така система підтримки на рівні місцевих органів влади може стати ефективним інструментом для розвитку сільського господарства в Кіровоградській області, підвищення ефективності виробництва та сприяння сталому розвитку аграрного сектору в регіоні.

Оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами є важливим чинником розвитку аграрної економіки області, оскільки ефективна співпраця дозволяє створити сприятливі умови для стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. Зазначена взаємодія вимагає належної організаційної та інформаційної підтримки з боку органів місцевої влади, що повинна бути спрямована на надання аграрним підприємствам доступу до сучасних технологій, фінансових ресурсів і спеціалізованих консультацій.

Одним із основних аспектів є оптимізація комунікаційних процесів, що включає удосконалення механізмів обміну інформацією між органами місцевої влади та підприємствами, а також створення умов для швидкого реагування на зміни в аграрній політиці. Важливу роль у цьому відіграють різноманітні інформаційні платформи, на яких підприємства можуть отримувати актуальні дані про державні програми, субсидії, пільги та інші форми підтримки [22].

Сприятлива нормативно-правова база, яка включає чіткі регламентуючі документи, також є важливою складовою ефективної взаємодії. Внесення змін до законодавства, яке забезпечує спрощення процедур адміністрування та надання підтримки, значно полегшить діяльність аграрних підприємств та стимулюватиме їх розвиток.

Одним із важливих напрямків є також підвищення кваліфікації кадрового складу органів місцевої влади, що дозволить покращити управлінські процеси та прийняття рішень на місцевому рівні. Важливе значення має розвиток партнерських відносин між органами влади та аграрними асоціаціями, оскільки це дозволяє враховувати потреби та інтереси всіх учасників аграрного ринку.

Загалом, оптимізація взаємодії між органами місцевої влади та аграрними підприємствами області є комплексним процесом, що потребує активної та всебічної підтримки з обох сторін. Ефективне співробітництво зможе забезпечити сталий розвиток аграрного сектора, підвищення конкурентоспроможності продукції та сприятливі умови для ведення бізнесу в регіоні.

3.2. Розширення доступу до фінансування та державної підтримки

Розширення доступу до фінансування та державної підтримки є критично важливим для сталого розвитку аграрного сектора, особливо в умовах сучасних економічних викликів. Сільське господарство, як одна з ключових галузей економіки, потребує значних інвестицій для оновлення технічної бази, впровадження інноваційних технологій, модернізації інфраструктури та підвищення ефективності виробництва. Доступ до фінансування дозволяє аграрним підприємствам не лише підтримувати поточну діяльність, а й реалізовувати стратегічні проекти, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Актуальність питання розширення доступу до фінансових ресурсів обумовлена кількома факторами. Перш за все, аграрні підприємства часто стикаються з проблемою недостатньої ліквідності, що обмежує їхню здатність здійснювати інвестиції в розвиток. Багато з них є невеликими за розміром і мають обмежений доступ до традиційних джерел фінансування, таких як банківські кредити, через високі вимоги до застави та невигідні кредитні умови. Це ускладнює реалізацію проектів, пов'язаних з оновленням технічного парку чи освоєнням нових технологій.

Тема розширення доступу до фінансування та державної підтримки є важливою, оскільки ефективне фінансування є основою для розвитку підприємництва та економіки в цілому. В умовах глобальних економічних викликів, а також в умовах постійної потреби в модернізації виробничих

процесів, підприємствам необхідно мати доступ до фінансових ресурсів для забезпечення росту та інновацій.

Державна підтримка, зокрема у вигляді субсидій, кредитних програм та грантів, дозволяє знизити фінансові ризики та стимулює розвиток ключових секторів економіки, зокрема агропромислового комплексу. Ця тема також актуальна для вирішення проблеми фінансування малого та середнього бізнесу, що є важливим фактором для створення нових робочих місць та зменшення рівня безробіття в країні [17].

Державна підтримка у вигляді субсидій, пільгових кредитів, грантів та інших форм допомоги відіграє важливу роль у вирішенні цих проблем. Однак для того, щоб така підтримка була ефективною, необхідно забезпечити її доступність для широкого кола підприємств. Це вимагає спрощення процедур отримання фінансування, зменшення бюрократичних бар'єрів, підвищення прозорості розподілу коштів та створення зрозумілих механізмів надання допомоги.

Розширення доступу до фінансування та державної підтримки може бути реалізоване через низку конкретних програм та ініціатив, які вже довели свою ефективність або мають значний потенціал. Наведемо кілька прикладів:

- Пільгові кредитні програми. У багатьох країнах діють спеціальні програми, які пропонують аграрним підприємствам пільгові кредити на закупівлю техніки, насіння, добрив чи розвиток інфраструктури. Наприклад, в Україні діє Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка пропонує кредити за зниженою процентною ставкою для малого та середнього бізнесу, включаючи аграрний сектор.
- Дотації та субсидії на розвиток органічного землеробства. Для підтримки екологічного виробництва багато країн надають фінансову підтримку фермерам, які переходять на органічне землеробство. У рамках таких програм підприємства отримують кошти на покриття витрат, пов'язаних із сертифікацією, закупівлею спеціального обладнання або розвитком маркетингових кампаній.

- Грантові програми на інновації. Державні та міжнародні організації часто запускають грантові програми, спрямовані на підтримку інновацій у сільському господарстві. Наприклад, Європейський Союз фінансує ініціативи в рамках програми Horizon Europe, які підтримують розвиток нових технологій у агросекторі, таких як точне землеробство або використання дронів для моніторингу посівів.
- Програми фінансової підтримки на створення кооперативів. Створення кооперативів дозволяє дрібним фермерам об'єднувати свої ресурси для спільного використання техніки, зберігання продукції або доступу до ринків збуту. Урядові програми, які фінансують створення та розвиток таких кооперативів, можуть істотно підвищити ефективність малих господарств і їх конкурентоспроможність.
- Субсидії на страхування врожаю. Щоб знизити ризики, пов'язані з несприятливими погодними умовами, деякі країни надають субсидії на страхування врожаю. Це дозволяє аграрним підприємствам забезпечити стабільний дохід навіть у разі втрати частини врожаю через посуху, зливи або інші природні катаклізми.
- Інвестиційні платформи для аграрних стартапів. Інноваційні аграрні стартапи можуть отримати фінансування через державні або приватні інвестиційні платформи. Такі платформи допомагають підприємцям залучати кошти для реалізації проєктів, пов'язаних з біотехнологіями, розвитком агротехнічних пристроїв або впровадженням цифрових рішень у сільське господарство [34].

Кожен з цих прикладів демонструє, як різні форми фінансової підтримки можуть бути використані для стимулювання розвитку аграрного сектору, забезпечення його стійкості та конкурентоспроможності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Форми фінансової підтримки та державних ініціатив для розвитку аграрного сектору

Форма підтримки	Опис
Пільгові кредитні програми	Програми зі зниженими процентними ставками на закупівлю техніки, насіння, добрив тощо.
Дотації та субсидії на органічне землеробство	Фінансова підтримка для переходу на органічне виробництво, включаючи сертифікацію.
Грантові програми на інновації	Фінансування інноваційних проєктів у агросекторі, таких як точне землеробство.
Програми підтримки кооперативів	Фінансова допомога для створення кооперативів з метою спільного використання ресурсів.
Субсидії на страхування врожаю	Зменшення ризиків аграріїв через субсидії на страхування від несприятливих погодних умов.
Інвестиційні платформи для стартапів	Платформи для залучення фінансування аграрними стартапами в галузі біотехнологій тощо.
Фінансування інфраструктури	Інвестиції в розвиток доріг, зрошувальних систем та складських приміщень.
Освітні гранти для аграріїв	Гранти на навчання для підвищення кваліфікації молодих фермерів та менеджерів.
Програми з енергоефективності	Пільгові кредити та гранти на впровадження енергоефективних технологій у сільському господарстві.
Підтримка експортних ініціатив	Фінансування сертифікації продукції для експорту, участі у виставках і торгових місіях.
Підтримка агротуризму	Фінансування проєктів з агротуризму для диверсифікації доходів та розвитку регіонів.
Програми для молодих фермерів	Гранти та менторська підтримка для започаткування бізнесу молодими фермерами.

Розширення доступу до фінансування та державної підтримки в аграрному секторі може включати інноваційні підходи, які враховують сучасні тенденції в економіці та технологіях. Один із таких підходів – розвиток фінансових технологій (фінтех) для аграріїв. Використання цифрових платформ, що об'єднують фермерів, кредиторів і постачальників, може спростити процес отримання фінансування та зробити його більш прозорим і доступним.

Фінтех-ініціативи дозволяють підприємствам швидше отримувати доступ до кредитних ресурсів, використовуючи алгоритми оцінки кредитоспроможності, що базуються на великих даних. Це дає змогу оцінювати ризики більш об'єктивно, знижувати процентні ставки для добросовісних

позичальників і розширювати доступ до фінансування для тих, хто раніше не міг скористатися традиційними банківськими послугами [38].

Ще одним цікавим напрямом є запровадження блокчейн-технологій для відстеження фінансових операцій у агросекторі. Блокчейн дозволяє створити незмінний реєстр транзакцій, який забезпечує прозорість розподілу субсидій і грантів. Це не лише підвищує довіру до процесу, а й мінімізує ризики корупції та зловживань.

Крім того, держава може заохочувати створення приватно-державних партнерств для фінансування великих інфраструктурних проєктів у сільській місцевості. Такий підхід дозволяє залучати приватні інвестиції в проєкти з високим соціальним значенням, які самі по собі можуть бути недостатньо привабливими для приватних інвесторів через тривалий період окупності або високі початкові витрати.

Ще одним перспективним напрямом є розвиток краудфандингу для аграрних проєктів. Платформи для колективного фінансування дозволяють фермерам залучати кошти від великої кількості інвесторів, які зацікавлені в підтримці екологічно чистих або соціально значущих ініціатив. Це сприяє залученню додаткового фінансування, особливо для малих і середніх підприємств, які хочуть розвивати інноваційні проєкти.

Розширення доступу до фінансування та державної підтримки стає ще більш ефективним, якщо воно супроводжується комплексною інформаційною кампанією. Створення довідкових центрів, онлайн-платформ з детальною інформацією про всі доступні програми, а також проведення тренінгів і семінарів допомагає аграріям краще орієнтуватися у фінансових можливостях та використовувати їх на повну [29].

Важливим аспектом є також інформування аграрних підприємств про доступні програми підтримки та фінансування. Часто підприємства не мають повної інформації про існуючі можливості або не знають, як правильно оформити заявки на отримання фінансової допомоги. Тому необхідно активізувати роботу з консультування та навчання, щоб забезпечити

підприємствам необхідні знання та навички для успішного залучення фінансових ресурсів.

Графік на рисунку 3.2 ілюструє рівень доступності та підтримки різних фінансових програм для аграрного сектору. Він відображає порівняльний аналіз ключових напрямків державної підтримки, таких як пільгові кредити, субсидії на органічне землеробство, грантові програми, підтримка кооперативів та інші. Кожна з програм має різний рівень доступності, що відображає актуальність та ефективність їх впровадження для аграрних підприємств.

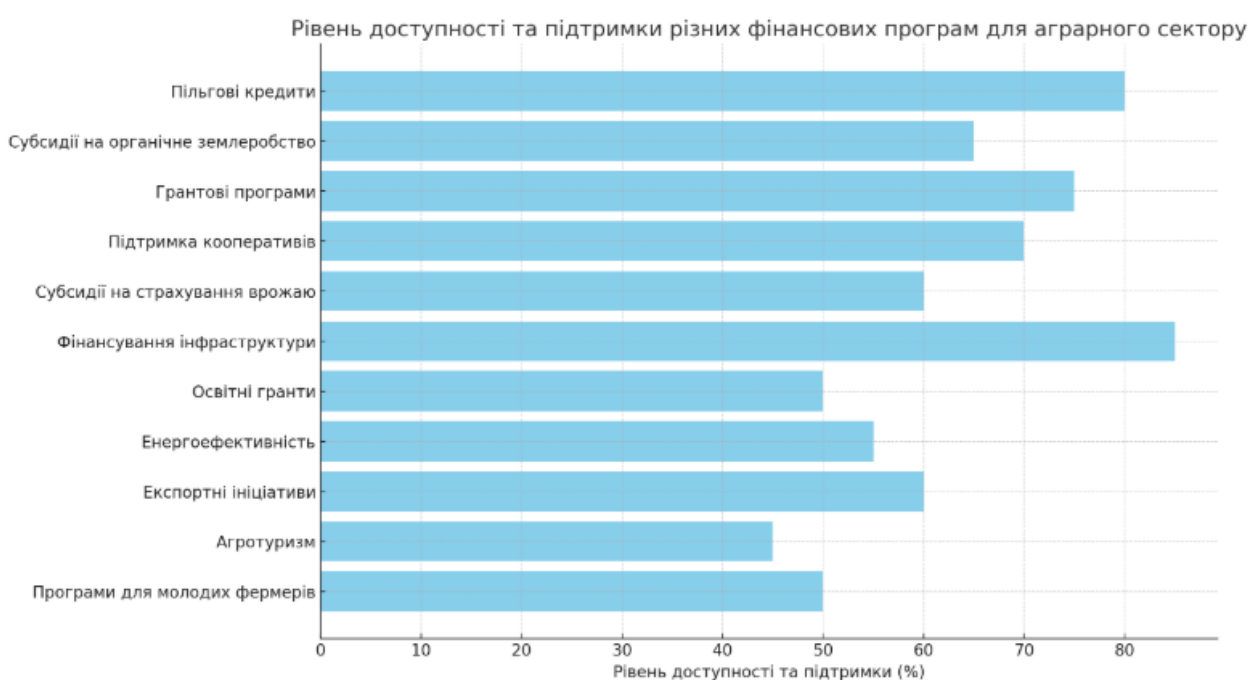

Рисунок 3.2. Рівень доступності та підтримки різних фінансових програм для аграрного сектору

З діаграми видно, що найбільш доступними є програми з пільгового кредитування та фінансування інфраструктури, тоді як підтримка агротуризму та освітні гранти мають нижчий рівень доступності. Це вказує на необхідність більшої уваги до програм, які отримали менше фінансування або доступу, особливо в умовах модернізації та розвитку сільського господарства. Оптимізація розподілу ресурсів та підвищення доступності менш популярних програм може значно сприяти загальному зміцненню аграрного сектору та його конкурентоспроможності.

Розширення доступу до фінансування та державної підтримки є важливим аспектом розвитку економіки, що дозволяє підприємствам, зокрема малим і середнім, здійснювати модернізацію, розширення виробничих потужностей та впровадження інновацій. Підвищення ефективності фінансової підтримки сприяє не лише зростанню конкурентоспроможності підприємств, але й розвитку регіональних економік, зокрема в сільському господарстві.

Створення більш доступних механізмів фінансування, таких як державні програми кредитування, субсидії або гранти, може значно полегшити підприємцям реалізацію їхніх проектів. Крім того, ефективна державна підтримка сприяє стабільності економічної ситуації в країні, залученню інвестицій та розвитку інфраструктури. Водночас важливою є прозорість та ефективність розподілу фінансових ресурсів, що дозволить уникнути можливих зловживань і забезпечить реальні результати для бізнесу та економіки в цілому.

3.3. Інновації в сільському господарстві, глобальні виклики та рекомендації для його поліпшення

Сучасний аграрний сектор є однією з найважливіших галузей економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та розвиток суспільства. Умови сучасного світу, такі як зміни клімату, зростання населення та дефіцит ресурсів, вимагають нових підходів до сільськогосподарського виробництва. Інновації відіграють ключову роль у подоланні цих викликів, підвищуючи ефективність, продуктивність і екологічну стійкість сільського господарства. Нижче детально розглянемо основні напрями використання новітніх технологій та їх вплив на аграрний сектор.

Таблиця 3.3

Технологічні рішення які активно застосовуються у сільському господарстві

Технологія	Приклади застосування	Переваги
Автоматизація	- Автономні трактори з GPS і ШІ - Роботи-збирачі для фруктів - Роботи-доїльники	Зменшення витрат, підвищення точності, зменшення залежності від людської праці
Точне землеробство	- Дрони з мультиспектральними камерами - Зональний обробіток ґрунту - Інтелектуальні системи управління	Економія ресурсів, зниження впливу на довкілля, підвищення врожайності
Генетичні інновації	- ГМО рослини, стійкі до посухи та хвороб - Технологія CRISPR для редагування генів - Селекція високопродуктивних порід тварин	Підвищення стійкості до кліматичних змін, зростання продуктивності, покращення якості продукції

Автоматизація сільськогосподарських процесів змінює традиційний підхід до виробництва. Завдяки використанню роботизованих систем з'являється можливість оптимізувати працю, зменшити витрати та знизити ризики людського фактору. Наприклад: автономні трактори: обладнані системами GPS і штучного інтелекту, вони забезпечують точність виконання польових робіт, таких як посів або обробка ґрунту.

Роботи-збирачі здатні ідентифікувати стиглість плодів і збирати їх, не пошкоджуючи рослини. Автоматизовані системи догляду за тваринами: наприклад, роботи-доїльники, які забезпечують якісне доїння та моніторинг здоров'я корів. Ці технології дозволяють значно підвищити продуктивність та зменшити залежність від сезонної робочої сили.

Точне землеробство базується на використанні сучасних технологій, таких як супутникові системи, дрони, сенсори та геоінформаційні системи (ГІС). Цей підхід дозволяє збирати та аналізувати дані про стан ґрунтів, рослин і кліматичних умов, що сприяє прийняттю оптимальних рішень. Наприклад:

моніторинг полів дрони оснащені мультиспектральними камерами, що дозволяє виявляти стрес рослин через нестачу води, добрив або шкідників.

Зональний обробіток ґрунту застосування добрив і засобів захисту рослин виконується лише в необхідних ділянках, що знижує витрати і мінімізує шкоду довкіллю. Інтелектуальні системи управління програмне забезпечення для аналізу даних дозволяє прогнозувати врожайність і планувати агротехнічні заходи. Цей підхід сприяє раціональному використанню ресурсів, зменшує екологічне навантаження і підвищує врожайність. Генетичні дослідження відкривають нові можливості для створення високопродуктивних і стійких культур та тварин. Серед головних досягнень можна виділити:

Генетично модифіковані організми (ГМО) створення сортів рослин, стійких до посухи, хвороб або шкідників. Наприклад, сорти кукурудзи з підвищеною стійкістю до засухи активно впроваджуються в Африці. Редагування генів (CRISPR) – ця технологія дозволяє з високою точністю змінювати генетичний код рослин і тварин для покращення їх характеристик. Селекція високопродуктивних порід тварин наприклад, виведення корів із підвищеною молочною продуктивністю або курей, які швидше набирають вагу

Генетичні інновації забезпечують стабільність виробництва навіть у складних кліматичних умовах, сприяючи глобальній продовольчій безпеці.

Приклади застосування технологічних рішень у сільському господарстві

Приклад	Опис
Автономні дрони	Використовуються для моніторингу полів, збору даних про температуру, вологість, стан ґрунтів і виявлення шкідників.
Системи точного поливу	Крапельне зрошення Netafim в Ізраїлі дозволяє економити воду та підвищувати врожайність, забезпечуючи ефективне використання обмежених ресурсів.
CRISPR у селекції	Розробка сортів рису, стійких до високих температур, і пшениці з покращеним вмістом білка для адаптації до змін клімату.
Роботи для збору врожаю	Роботи компанії Fieldwork Robotics у Великобританії ефективно збирають малину, зменшуючи залежність від сезонної робочої сили.

Інновації в аграрному секторі не лише підвищують ефективність виробництва, але й сприяють сталому розвитку. Використання сучасних технологій дозволяє зменшити екологічне навантаження, забезпечуючи водночас зростаюче населення планети якісними продуктами харчування. Інвестування в дослідження та розвиток є ключовим для подальшого прогресу аграрного сектору.

Сталий розвиток аграрної політики базується на кількох ключових принципах, що забезпечують збалансоване та відповідальне ведення сільського господарства. Перший принцип – це раціональне використання ресурсів. Він передбачає досягнення балансу між споживанням ресурсів, таких як ґрунт, вода та енергія, та їхнім природним відновленням. Для збереження родючості ґрунтів важливо впроваджувати сівоzmіни, використовувати органічні добрива та запобігати ерозії. Ефективне використання водних ресурсів досягається шляхом впровадження сучасних методів іригації, зокрема крапельного поливу,

та запобігання виснаженню та забрудненню водних джерел. Оптимізація споживання енергії в аграрному виробництві передбачає використання енергоощадних технологій та поступовий перехід на відновлювані джерела енергії, такі як сонячна, вітрова та біоенергія. Важливим аспектом раціонального використання ресурсів є також зменшення втрат продукції на всіх етапах – від збирання до транспортування, зберігання та переробки.

Другий принцип – це збереження біорізноманіття. Він спрямований на підтримку та охорону природних екосистем, які є важливими для сталого сільського господарства. Для цього необхідно впроваджувати практики, що сприяють збереженню корисних комах, птахів та інших видів, наприклад, органічне землеробство.

Створення природоохоронних зон та підтримання екологічних коридорів забезпечують можливість міграції тварин і рослин та збереження їх генетичного різноманіття. Захист рідкісних та зникаючих видів, відновлення деградованих екосистем та розвиток політики охорони природних ландшафтів також є важливими заходами для збереження біорізноманіття. Використання генетично різноманітних сортів рослин та порід тварин підвищує стійкість агроекосистем до змін клімату, шкідників і хвороб.

Третій принцип – це зменшення негативного впливу на екосистему. Він передбачає мінімізацію забруднення навколишнього середовища та скорочення викидів парникових газів. Для цього необхідно мінімізувати використання агрохімікатів, таких як пестициди, гербіциди та мінеральні добрива, шляхом впровадження інтегрованих методів боротьби зі шкідниками та природоохоронного землеробства.

Скорочення викидів парникових газів, таких як CO_2 , CH_4 та N_2O , досягається через модернізацію техніки, зменшення використання викопного палива та підвищення ефективності роботи тваринницьких комплексів. Важливим аспектом є також управління відходами аграрного виробництва, яке включає компостування, переробку органічних відходів на біогаз та безпечну утилізацію хімічних залишків. Впровадження системи точного землеробства

дозволяє оптимізувати використання ресурсів та зменшити негативний вплив на довкілля.

Усі ці принципи спрямовані на забезпечення гармонійного співіснування аграрної діяльності з природним середовищем, підтримку його здоров'я та відновлювальних функцій у довгостроковій перспективі, що є основою сталого розвитку сільського господарства.

Сталий розвиток аграрної політики базується на кількох ключових принципах, що забезпечують збалансоване та відповідальне ведення сільського господарства. Перший принцип – це раціональне використання ресурсів. Він передбачає досягнення балансу між споживанням ресурсів, таких як ґрунт, вода та енергія, та їхнім природним відновленням. Для збереження родючості ґрунтів важливо впроваджувати сівоzmіни, використовувати органічні добрива та запобігати ерозії.

Ефективне використання водних ресурсів досягається шляхом впровадження сучасних методів іригації, зокрема крапельного поливу, та запобігання виснаженню та забрудненню водних джерел. Оптимізація споживання енергії в аграрному виробництві передбачає використання енергоощадних технологій та поступовий перехід на відновлювані джерела енергії, такі як сонячна, вітрова та біоенергія. Важливим аспектом раціонального використання ресурсів є також зменшення втрат продукції на всіх етапах – від збирання до транспортування, зберігання та переробки.

Другий принцип – це збереження біорізноманіття. Він спрямований на підтримку та охорону природних екосистем, які є важливими для сталого сільського господарства. Для цього необхідно впроваджувати практики, що сприяють збереженню корисних комах, птахів та інших видів, наприклад, органічне землеробство.

Продовжуючи тему сталого розвитку в аграрній політиці, розглянемо синергію інновацій та сталого розвитку, зокрема, як інновації сприяють сталості через зменшення витрат ресурсів та оптимізацію виробництва, а також роль цифрових рішень у відстеженні впливу на екологію.

Інновації відіграють ключову роль у досягненні сталого розвитку аграрного сектору. Вони дозволяють не тільки підвищити продуктивність та ефективність виробництва, але й мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище. Зменшення витрат ресурсів є одним з головних напрямків, де інновації демонструють значний потенціал.

Наприклад, впровадження точного землеробства, яке базується на використанні GPS-навігації, дронів та сенсорів, дозволяє оптимізувати внесення добрив та засобів захисту рослин, забезпечуючи їх застосування лише там, де це необхідно. Це значно зменшує витрати ресурсів та мінімізує забруднення ґрунтів та водних джерел.

Оптимізація виробництва також є важливим аспектом сталого розвитку. Інноваційні технології, такі як автоматизовані системи управління фермами та роботизовані комплекси, дозволяють підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити втрати продукції та покращити якість кінцевого продукту.

Наприклад, використання датчиків вологості ґрунту та метеостанцій дозволяє оптимізувати полив, забезпечуючи рослини необхідною кількістю води та запобігаючи її надмірному використанню. В тваринництві інновації, такі як системи моніторингу стану здоров'я тварин та автоматизовані системи годівлі, дозволяють покращити умови утримання тварин, підвищити їх продуктивність та зменшити витрати кормів.

Особливу роль у забезпеченні сталого розвитку відіграють цифрові рішення, які дозволяють відстежувати вплив на екологію. Системи моніторингу навколишнього середовища, які базуються на використанні супутникових даних, сенсорів та аналізу великих даних, дозволяють отримувати інформацію про стан ґрунтів, водних ресурсів, атмосферного повітря та біорізноманіття.

Ця інформація є критично важливою для прийняття обґрунтованих рішень щодо управління ресурсами та мінімізації негативного впливу на екосистему. Наприклад, цифрові платформи можуть використовуватися для відстеження викидів парникових газів в аграрному секторі, моніторингу стану

лісів та водних ресурсів, а також для оцінки ефективності природоохоронних заходів.

Цифрові рішення також сприяють прозорості та відкритості в аграрному секторі, дозволяючи споживачам отримувати інформацію про походження та спосіб виробництва продуктів харчування. Технології блокчейн та системи відстеження ланцюгів поставок дозволяють проконтролювати весь шлях продукту від поля до столу, забезпечуючи його якість та безпеку, а також сприяючи сталому споживанню.

Таблиця 3.5

Принципи сталого розвитку в аграрній політиці та їх реалізація

Принцип сталого розвитку	Ключові аспекти	Інновації та їх роль	Цифрові рішення та їх роль
Рациональне використання ресурсів	- Збереження родючості ґрунтів - Ефективне використання води - Оптимізація енергоспоживання - Зменшення втрат продукції	- Точне землеробство - Автоматизовані системи - Датчики вологості ґрунту	- Системи моніторингу навколишнього середовища - Платформи для відстеження викидів парникових газів
Збереження біорізноманіття	- Органічне землеробство - Створення природоохоронних зон - Захист рідкісних видів - Використання генетично різноманітних сортів	- Генетичні дослідження - Технології моніторингу біорізноманіття	- Бази даних та інформаційні системи
Зменшення негативного впливу на екосистему	- Мінімізація агрохімікатів - Скорочення викидів парникових газів - Управління відходами	- Біологічні методи боротьби зі шкідниками - Енергоефективні технології - Технології переробки відходів	- Системи моніторингу забруднення - Платформи для відстеження ланцюгів поставок

Таким чином, синергія інновацій та сталого розвитку є ключовим фактором для забезпечення процвітання аграрного сектору в умовах сучасних викликів. Впровадження інноваційних технологій та цифрових рішень дозволяє

не тільки підвищити ефективність виробництва, але й мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище, забезпечуючи сталий розвиток аграрної галузі в довгостроковій перспективі.

Економічні аспекти та фінансування відіграють вирішальну роль у розвитку сталого сільського господарства. Для успішного впровадження інновацій та переходу до більш екологічно відповідальних методів ведення сільського господарства необхідні відповідні фінансові інструменти та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Існує різноманіття фінансових інструментів підтримки інновацій в аграрному секторі. Одним з важливих джерел фінансування є державні гранти та субсидії, які надаються на науково-дослідні роботи та пілотні проекти з впровадження нових технологій. Держава також може забезпечувати доступ до пільгових кредитів з низькими відсотковими ставками або використовувати механізми часткового гарантування кредитів, що зменшує ризики для сільгоспвиробників.

Податкові пільги та стимули, такі як зменшення податку на прибуток або земельного податку для підприємств, що інвестують в інновації, також є ефективним інструментом підтримки. Важливу роль відіграє венчурне фінансування та інвестиційні фонди, які спеціалізуються на інвестиціях в агротехнологічні стартапи та інноваційні проекти. Крім того, існують програми міжнародної технічної допомоги, які надають фінансову та експертну підтримку для розвитку інновацій в аграрному секторі. Останнім часом все більшої популярності набувають «зелені» облігації та імпакт-інвестування, які спрямовані на фінансування проектів з позитивним впливом на довкілля.

Стале сільське господарство стає все більш привабливим для інвесторів завдяки кільком факторам. Зростає попит на екологічно чисту та органічну продукцію, оскільки споживачі стають більш усвідомленими щодо питань здорового харчування та екології.

Стале сільське господарство, завдяки своїй адаптивності до змін клімату та зменшенню викидів парникових газів, є більш стійким до кліматичних

ризиків, що робить його привабливим для довгострокових інвестицій. Інноваційні технології, які використовуються в сталому сільському господарстві, сприяють підвищенню ефективності використання ресурсів та продуктивності, що позитивно впливає на прибутковість.

Рисунок 3.3 Фінансові інструменти підтримки інновації у сталому сільському господарстві

Державна підтримка та регулювання також відіграють важливу роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату. Крім того, все більше інвесторів звертають увагу на соціальну відповідальність та етичні аспекти своєї діяльності, тому стале сільське господарство, яке враховує ці фактори, стає все більш привабливим.

Для подальшого підвищення інвестиційної привабливості сталого сільського господарства необхідно створювати прозорі та зрозумілі правила гри, забезпечувати доступ до інформації та даних про ринок, технології та екологічні показники, підвищувати рівень обізнаності інвесторів про можливості сталого сільського господарства та створювати платформи для співпраці між інвесторами, науковцями та сільгоспвиробниками. Застосування цих заходів сприятиме залученню необхідних інвестицій та подальшому розвитку сталого сільського господарства.

Продовжуючи розгляд економічних аспектів та фінансування сталого сільського господарства, зосередимось на рекомендаціях та перспективах розвитку, зокрема в контексті Кіровоградської області, з використанням даних з відкритих джерел, а також розглянемо стратегічний підхід до інтеграції освіти, досліджень та міжнародної співпраці.

Кіровоградська область має значний аграрний потенціал, проте для його сталого розвитку необхідно враховувати низку факторів та впроваджувати відповідні заходи. Аналізуючи дані Державної служби статистики України та Департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської ОДА, можна виділити наступні рекомендації та перспективи:

Підтримка малих та середніх сільгоспвиробників є критично важливою, оскільки значна частина аграрного виробництва в області припадає саме на них. Необхідно забезпечити цим господарствам доступ до різноманітних фінансових інструментів, таких як програми мікрокредитування, лізинг сільськогосподарської техніки, а також сприяти створенню та розвитку сільськогосподарських кооперативів. Крім того, важливо надавати консультаційні послуги та забезпечувати доступ до сучасних технологій.

З огляду на кліматичні умови регіону, впровадження ресурсозберігаючих технологій є надзвичайно важливим. Це включає використання таких методів, як крапельне зрошення для ефективного використання води, технології no-till та strip-till для збереження ґрунтової вологості та родючості, а також диференційоване внесення добрив для мінімізації негативного впливу на довкілля.

Зростаючий попит на органічну продукцію створює значні можливості для розвитку цього напрямку в Кіровоградській області. Для цього необхідно активно підтримувати сертифікацію органічних господарств, що дозволить їм підтвердити відповідність стандартам органічного виробництва, а також сприяти розвитку ефективних ринків збуту органічної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Стимулювання інновацій є ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. Це включає підтримку впровадження інновацій в таких галузях, як точне землеробство, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів, біотехнології для створення нових сортів та порід, а також переробка сільськогосподарської продукції для створення доданої вартості. Важливо також підтримувати науково-дослідні розробки в аграрній сфері та створювати умови для ефективного трансферу технологій від наукових установ до сільськогосподарських підприємств.

Розвиток інфраструктури, включаючи транспортну, логістичну та складську, є необхідною умовою для забезпечення ефективного функціонування аграрного сектору. Наявність сучасної інфраструктури дозволить зменшити витрати на транспортування та зберігання продукції, а також забезпечить її своєчасну доставку до споживачів.

Залучення інвестицій, як державних, так і приватних, є необхідним для реалізації всіх зазначених заходів. Важливо створювати сприятливий інвестиційний клімат в області, пропонуючи інвесторам зрозумілі та прозорі умови для ведення бізнесу, а також розробляти та впроваджувати ефективні програми підтримки інвестицій.

Ефективна аграрна політика повинна базуватися на комплексному підході, враховуючи економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку аграрного сектору. Стратегічне планування з чіткими цілями та завданнями на довгострокову перспективу є необхідним для забезпечення сталого розвитку. Тісна співпраця між державою, бізнесом та наукою є ключовою для успішної реалізації аграрної політики. Забезпечення прозорості та відкритості процесу формування та реалізації аграрної політики для громадськості сприяє підвищенню довіри та ефективності.

Для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору необхідно інтегрувати зусилля в сферах освіти, досліджень та міжнародної співпраці. Модернізація системи аграрної освіти з урахуванням сучасних тенденцій та потреб ринку праці є важливою. Підготовка фахівців з таких напрямків, як

точне землеробство, органічне виробництво, біотехнології та управління аграрним бізнесом, є необхідною. Підтримка науково-дослідних робіт в галузі аграрних наук, зокрема з питань ресурсозбереження, адаптації до змін клімату та розвитку нових технологій, є важливою. Активізація міжнародної співпраці з метою обміну досвідом, залучення інвестицій та трансферу технологій є необхідною. Участь у міжнародних програмах та проектах, а також розвиток партнерських відносин з іноземними науковими та освітніми установами є важливими.

Конкретні приклади для Кіровоградської області включають створення регіонального центру з розвитку органічного виробництва, який би надавав консультаційні послуги та допомагав з сертифікацією, створення агротехнологічного кластеру, який би об'єднав наукові установи, бізнес та сільгоспвиробників для спільної розробки та впровадження інновацій, залучення міжнародних інвестицій для реалізації проектів з відновлюваної енергетики в аграрному секторі, а також організацію навчальних програм та тренінгів для сільгоспвиробників з питань впровадження ресурсозберігаючих технологій та управління аграрним бізнесом.

Впровадження цих рекомендацій та стратегічний підхід до інтеграції освіти, досліджень та міжнародної співпраці дозволить забезпечити сталий розвиток аграрного сектору Кіровоградської області та підвищити її конкурентоспроможність на національному та міжнародному рівнях.

ВИСНОВКИ

Дослідження економічних тенденцій агропромисловості Кіровоградської області, зокрема на прикладі діяльності Департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної військової адміністрації, дозволило отримати глибоке розуміння проблем та перспектив розвитку аграрного сектора регіону. Результати проведеного аналізу показали, що агропромисловий комплекс є одним із основних факторів, що забезпечує економічну стабільність області та країни в цілому.

У першому розділі роботи було здійснено теоретичний огляд стану агропромислового розвитку Кіровоградщини. Аналіз показав, що аграрний сектор області має стратегічне значення для економіки, адже він є основним джерелом продовольчої безпеки, забезпечує зайнятість населення та є важливим джерелом поповнення місцевих бюджетів. Сільське господарство області продовжує стабільно розвиватися, однак є ряд проблем, таких як низький рівень впровадження інноваційних технологій, обмежений доступ до фінансування та нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію, що стримують потенціал для подальшого зростання.

Аналіз другого розділу виявив важливу роль Державного аграрного реєстру (ДАР) у сучасному управлінні агросектором. Встановлено, що ефективне використання цього інструменту дозволяє забезпечити системність і прозорість в управлінні земельними ресурсами та надає можливості для моніторингу та аналізу агропромислової діяльності на регіональному рівні. Однак для досягнення більшої ефективності необхідно продовжувати удосконалення роботи ДАР, зокрема в частині забезпечення доступу до інформації та інтеграції з іншими державними реєстрами.

У третьому розділі дипломної роботи було детально вивчено управлінські аспекти розвитку агропромислового комплексу Кіровоградської області, зокрема фокусуючись на ефективності державної аграрної політики та взаємодії між органами місцевої влади і аграрними підприємствами. Виявлено

важливість підвищення ефективності управлінських процесів для забезпечення сталого розвитку агросектора та покращення конкурентоспроможності регіону.

Одним із важливих аспектів розгляду став моніторинг зовнішньоекономічних операцій в аграрному секторі. Аналіз показав, що для Кіровоградщини існує значний потенціал в експорті сільськогосподарської продукції, особливо в таких галузях, як зернове виробництво, олійні культури та технічні рослини. Проте, для того щоб регіон зміг ефективно використовувати цей потенціал, необхідно враховувати глобальні зміни на світовому ринку, зокрема коливання цін на продукцію, зміни в попиті на сільськогосподарську продукцію та конкурентні переваги інших виробників.

Аналіз ролі державних програм у стимулюванні розвитку аграрного сектору продемонстрував значний вплив цих програм на підвищення інвестиційної привабливості агропідприємств. Однак було визначено, що на практиці інструменти державної підтримки не завжди повною мірою адаптовані до реальних потреб сільськогосподарських виробників. Зокрема, існує потреба в розширенні доступу до програм фінансування для малих та середніх аграрних підприємств, а також в удосконаленні механізмів грантової підтримки та знижок на кредитування. Важливим аспектом є також більш ефективне використання державних субсидій для підтримки інновацій та сталого розвитку агропромислового комплексу.

Особливу увагу в роботі було приділено інноваціям у сільському господарстві. Оцінка впровадження новітніх технологій в агросекторі Кіровоградщини показала, що застосування цифрових рішень і технологій, таких як точне землеробство, автоматизовані системи управління та системи моніторингу, є важливим напрямом для підвищення ефективності виробництва. Впровадження таких технологій дозволить не лише знизити витрати на виробництво, але й зменшити екологічний вплив сільськогосподарської діяльності, підвищити продуктивність та забезпечити стійкість до змін кліматичних умов.

Важливим елементом цього розділу є аналіз глобальних викликів, з якими стикаються аграрії Кіровоградщини, зокрема зміна клімату та зростаюча конкуренція на світовому ринку сільськогосподарської продукції. Зміна клімату має прямий вплив на сільськогосподарське виробництво, що створює додаткові труднощі для аграріїв області. У відповідь на ці виклики, важливим є розвиток адаптаційних заходів, зокрема створення сприятливих умов для застосування водозберігаючих технологій, удосконалення агрономічних практик та розвиток сталого землеробства. Зростаюча конкуренція на світових ринках вимагає від агропідприємств області підвищення якості продукції, розвитку брендів та вдосконалення маркетингових стратегій.

У рамках дослідження також була піднята тема ефективності органів місцевої влади у взаємодії з аграрними підприємствами. Було встановлено, що на сьогоднішній день органи місцевої влади Кіровоградської області активно займаються розвитком агропромислового комплексу, однак важливо звернути увагу на недостатню інтеграцію державних органів з підприємствами та сільськогосподарськими виробниками. Для цього необхідно створити чіткі механізми комунікації між владою та бізнесом, що дозволить оперативно вирішувати проблеми, що виникають у процесі ведення сільськогосподарської діяльності. Окрім того, важливим є розвиток системи зворотного зв'язку, що допоможе виявляти проблеми та пропонувати шляхи їх вирішення на локальному рівні.

В результаті проведеного дослідження було рекомендовано кілька важливих кроків для підвищення ефективності управлінських процесів на рівні місцевої влади. Це включає в себе інтеграцію цифрових технологій для полегшення доступу до інформації, підвищення рівня освіти та професійної підготовки кадрів у галузі агрономії та агробізнесу, а також вдосконалення механізмів фінансування для аграріїв через розширення програм кредитування та грантів.

Результати дослідження дозволяють зробити висновок, що для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу Кіровоградської

області необхідно здійснити комплексний підхід до управління, який включає в себе інтеграцію цифрових технологій, удосконалення фінансової підтримки аграріїв, створення ефективних логістичних систем та розвитку партнерств із міжнародними організаціями. Це дозволить покращити конкурентоспроможність сільського господарства області та забезпечити її економічну стабільність у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний огляд стану земельного ринку в Україні. Аналітичний вісник, липень, 2023. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/10/Analitichnii--oglyad-stanu-zemelnogo-rinku-v-Ukrai--ni.-Lipen-2023.pdf> (дата звернення 23.11.2024).
2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 432 с.
3. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Огляд реалізації Державного аграрного реєстру та покращення земельних відносин, 2023.
4. Деякі питання надання грантів бізнесу : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#n5> (дата звернення 20.11.2024).
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення 13.11.2024).
6. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text> (дата звернення 15.11.2024).
7. Закон України «Про офіційну статистику». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> (дата звернення 16.11.2024).
8. Закон України «Про сільське господарство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text> (дата звернення 17.11.2024).
9. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text> (дата звернення 18.11.2024).
10. Закон України «Про фермерське господарство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення 20.11.2024).
11. Івченко В. М., Мамочка А. Ю. Зведені дані імпорту-експорту продукції харчової промисловості (м'ясо та м'ясні продукти, молоко та молочні продукти). Київ: НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2024, 36 с.

12. Інститут аграрних досліджень. Аналіз ролі Державного аграрного реєстру у підвищенні транспарентності земельні відносин. Звіт № 12345, 2021.
13. Кіровоградщина у п'ятірці лідерів за обсягами залучених аграрних кредитів. Департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації. URL: <https://apk.kr-admin.gov.ua/index.php/novyny/178-kirovohradshchyna-u-piatirtsi-lideriv-za-obsiahamy-zaluchenykh-ahrarynykh-kredytiv> (дата звернення 02.12.2024).
14. Ковальчук О. Вплив Державного аграрного реєстру на покращення ефективності земельних відносин. Економічний аграрний журнал, 5 (15), 45-60. 2019.
15. Методичні положення державного статистичного спостереження «Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур» : Наказ Державної служби статистики від 19.10.2021 р. № 262. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/262/262.pdf (дата звернення 24.11.2024).
16. На Кіровоградщині під органічним землеробством знаходиться майже 15 тис. га. Агропортал. URL: <https://agroportal.ua/news/ukraina/na-kirovogradshchine-pod-organicheskim-zemledeliem-nakhoditsya-pochti-15-tys-ga> (дата звернення 01.12.2024).
17. Органічне виробництво. Департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації. URL: <https://apk.kr-admin.gov.ua/index.php/diyalnist/rozsilterytotii/orhanichne-vyrobnytstvo> (дата 02.12.2024).
18. Офіційний сайт громадської спілки «Органічна ініціатива». URL: <https://organicinitiative.org.ua/> (дата звернення 21.11.2024).
19. Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації. URL: https://apk.kr-admin.gov.ua/?fbclid=IwAR2KlhWu0VsgVCKgeo57VwOkWe7dfUc-vJiBCqCSjus_sV1xq373RD4RFpc (дата звернення 12.12.2024).
20. Офіційний сайт Державного аграрного реєстру. URL: <https://www.dar.gov.ua/> (дата звернення 28.11.2024).

21. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення 12.11.2024).
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 14.11.2024).
23. Офіційний сайт Національного наукового центру «Інститут землеробства НААН». URL: <https://zemlerobstvo.com/> (дата звернення 25.11.2024).
24. Понад 500 млн гривень грантової підтримки отримали аграрії в цьому році на розвиток садів і теплиць. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/500-mln-griven-grantovoyi-pidtrimki-otrimali-agrariyi-v-comu-roci-na-rozvitok-sadiv-i-teplic> (дата звернення 19.11.2024).
25. Понад 65 мільярдів гривень банківських кредитів отримали аграрії в цьому році на розвиток господарств. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ponad-65-milyardiv-griven-bankivskih-kreditiv-otrimali-agrariyi-v-comu-roci-na-rozvitok-gospodarstv> (дата звернення 24.11.2024).
26. Понад 95 тис. агровиробників уже зареєструвалися у Державному аграрному реєстрі. Державний аграрний реєстр. URL: <https://www.dar.gov.ua/news-list/ponad-95-tis-agrovirobnikiv-uzhe-zareiestruvalisya-u-derzhavnomu-agrarnomu-reiestri> (дата звернення 03.12.2024).
27. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції : Закон України від 05.11.2020 № 985-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-20#Text> (20.11.2024).
28. Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 р. № 738 : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.10.2023 р. № 1125. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadkiv-zatverdzhenykh-postanovoiu-kabinetu-ministriv-ukrainy-vid-21-cherwnia-2022-r-738-i271023-1125> (дата звернення 29.11.2024).

29. Про департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації : Положення Кіровоградської обласної державної адміністрації від 10.10.2023 р. № 1161-р. URL: <https://apk.kr-admin.gov.ua/files/KOR/poloz1161.pdf> (дата звернення 12.12.2024).
30. Про затвердження типового проекту модульної теплиці : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 06.07.2022 р. № 428. URL: <https://minagro.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovogo-proektu-modulnoyi-teplici> (дата звернення 20.11.2024).
31. Про затвердження державного логотипа для органічної продукції : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 22.02.2019 р. № 67. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-19#Text> (дата звернення 02.12.2024).
32. Про реалізацію експериментального проекту з верифікації суб'єктів агропромислового комплексу в умовах воєнному стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2023 р. № 1132. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-realizatsiiu-eksperymentalnoho-proektu-z-veryfikatsii-subiektiv-ahropromyslovoho-kompleksu-v-t311023> (дата звернення 12.11.2024).
33. Про функціонування Державного аграрного реєстру : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2021 р. № 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.11.2024).
34. Річний звіт. Органічна ініціатива. URL: <https://organicinitiative.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/Organic-initiative-Annual-report-2022.pdf> (дата звернення 24.11.2024)
35. Розширено умови надання грантів на розвиток садів та теплиць. Департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації. URL: <https://apk.kr-admin.gov.ua/index.php/novyny/248-rozshyrenoumovy-nadannia-hrantiv-na-rozvytok-sadiv-i-teplyts> (дата звернення 02.12.2024).

36. Смірнова І. Державний аграрний реєстр: організація та вплив на земельні відносини. Видавництво «Земля та Аграрний Сектор», 2020.
37. Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки : Рішення Кіровоградської обласної ради від 12.03.2020 р. № 743. URL: <https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/files/str1-lish-270320.pdf> (дата звернення 23.11.2024).
38. Торгова Л. В. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навчально-методичний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2012. 512 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Виробництво основних видів продукції тваринництва та кількість сільськогосподарських тварин у підприємствах, які займаються виробництвом тваринницької продукції у січні–липні 2023 року

	<u>Січень– липень 2023</u>	<u>Січень–липень 2023 у % до січня–липня 2022</u>
Обсяг реалізації на забій (у живій масі)		
сільськогосподарських тварин, усіх видів, ц	144429,0	115,6
у тому числі за видами		
велика рогата худоба	18872,0	131,4
свині	125073,0	113,3
вівці та кози	429,0	412,5
коні	к	–
птиця свійська	к	к
Обсяг вирощування (у живій масі)		
сільськогосподарських тварин, усіх видів, ц	141956,39	100,2
великої рогатої худоби	19429,19	93,0
свиней	122179,52	101,4
овець та кіз	к	к
птиці свійської	к	к
Обсяг виробництва молока великої рогатої худоби, ц	426270,0	107,4
у т.ч. корів молочних порід	426270,0	107,4
Надій молока у розрахунку на одну корову, яка була в наявності на початок року, кг	4298,0	106,0
Кількість одержаних яєць птиці свійської, тис шт	к	к
з них курей–несучок	–	–
Кількість реалізованих на забій		
сільськогосподарських тварин, голів		
великої рогатої худоби	4406	138,8
свиней	116476	116,6
овець та кіз	985	269,9
коней	к	–
птиці свійської	к	к
Кількість сільськогосподарських тварин (на 1 серпня 2023р.), голів		
великої рогатої худоби	23747	93,5
у т.ч. корів	9924	98,1
свиней	142748	102,6
овець та кіз	2286	77,0
птиці свійської	к	к

ДОДАТОК Б

Збирання врожаю у Кіровоградській області станом на

1 листопада 2022 року

ДЕРЖСТАТ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

(ГУС у Кіровоградській області)

вул. Соборна 7А, м. Кропивницький, 25009, телефон (0522) 33-32-40, факс (0522) 33-32-40

E-mail: gus@kr.ukrstat.gov.ua, сайт: www.kr.ukrstat.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 02360926

від _____ 20 ____ р. № _____ На № _____ від _____ 20 ____ р.

За списком розсилки

Експрес-інформація

Збирання врожаю сільськогосподарських культур всіма

категоріями господарств Кіровоградської області на

1 листопада 2022 року

	Господарства усіх категорій					
	зібрана площа		обсяг виробництва		урожайність	
	га	% до 1 листо- пада 2021	ц	% до 1 листо- пада 2021	ц з 1 га	% до 1 листо- пада 2021
Культури зернові та зернобобові ¹	642454	85,8	27815588	72,0	43,3	83,9
Пшениця	383934	100,5	16563498	87,2	43,1	86,7
Пшениця озима	376057	99,1	16270092	86,1	43,3	86,9
Пшениця яра	7877	289,6	293406	319,6	37,2	110,1
Кукурудза на зерно	112930	54,7	6229915	47,2	55,2	86,3
Ячмінь	122574	93,0	4504597	81,3	36,8	87,6
Ячмінь озимий	69023	87,4	2813626	74,2	40,8	85,0
Ячмінь ярий	53551	101,2	1690971	96,7	31,6	95,8
Жито озиме	254	9,8	8617	7,4	33,9	75,7
Овес	382	85,2	7253	55,4	19,0	65,1
Гречка	2416	198,6	31984	192,7	13,2	97,1
Просо	2150	85,6	44978	68,2	20,9	79,5
Культури зернобобові	15475	84,7	343013	72,9	22,2	86,0
з них горох	13125	83,9	305760	70,5	23,3	84,1
Соя	69540	113,2	1242561	90,0	17,9	79,6
Ріпак і кольза	68093	238,8	1850162	256,5	27,2	107,5
Ріпак озимий	66968	243,6	1828460	261,7	27,3	107,5
Кольза (ріпак ярий)	1125	110,1	21702	95,9	19,3	87,3
Соняшник ¹	547334	98,8	12441263	85,0	22,7	86,0
Буряк цукровий фабричний	3117	37,6	1480522	44,3	475,0	117,6
Картопля	39902	101,3	5043741	94,8	126,4	93,6
Культури овочеві відкритого ґрунту	16672	98,8	2525642	98,3	151,5	99,5
Культури плодово-ягідні	x	x	278934 ²	125,6	x	x

Головне управління статистики у Кіровоградській області
 №14-28/2212-22 від 18.11.2022
 КЕП: Кравченко А. В. 18.11.2022 15:05
 58E2D9E7F900307B04000000392E280048849600
 Сертифікат дійсний з 05.07.2021 11:45 до 05.07.2023 11:45

ДОДАТОК В

Збирання врожаю у Кіровоградській області станом на
1 листопада 2023 року

ДЕРЖСТАТ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ
(ГУС у Кіровоградській області)вул. Соборна 7А, м. Кропивницький, 25009, телефон (0522) 33-32-40, факс (0522) 33-32-40
E-mail: gus@kr.ukrstat.gov.ua, сайт: www.kr.ukrstat.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 02360926

від _____ 20 ____ р. № _____ На № _____ від _____ 20 ____ р.

За списком розсилки

Експрес-інформація

Збирання врожаю сільськогосподарських культур всіма
категоріями господарств Кіровоградської області на 1 листопада
2023 року

	Господарства усіх категорій		
	зібрана площа, тис.га	обсяг виробництва, тис.т	урожайність, ц з 1 га
Культури зернові та зернобобові ¹	727,2	3611,7	49,7
Пшениця	348,4	1665,2	47,8
пшениця озима	340,2	1640,2	48,2
пшениця яра	8,2	25,0	30,7
Кукурудза	250,5	1496,3	59,7
Ячмінь	100,8	385,1	38,2
ячмінь озимий	54,5	237,6	43,6
ячмінь ярий	46,3	147,5	31,8
Жито озиме	1,0	3,7	36,7
Овес	0,5	1,3	26,7
Гречка	2,7	4,2	15,6
Просо	3,9	8,8	22,9
Культури зернобобові	16,6	35,1	21,1
з них горох	14,2	31,3	22,0
Соя	94,5	177,3	18,8
Ріпак і кольза (ріпак ярий)	83,2	224,6	27,0
Ріпак озимий	81,7	221,9	27,2
Кольза (ріпак ярий)	1,5	2,7	17,8
Соняшник ¹	619,2	1539,5	24,9
Бурак цукровий фабричний ¹	3,6	152,6	425,8
Картопля	41,4	531,7	128,5
Культури овочеві відкритого ґрунту	17,3	266,1	153,9
Культури плодовагідні ²	x	24,3	x
Культури плодові ²	x	22,0	x
Культури ягідні	x	2,3	x

Головне управління статистики у Кіровоградській області
№12-75/1959-23 від 17.11.2023
КЕП: Кравченко А. В. 17.11.2023 14:13
3FAA9288358EC00304000000392E2800CF90BB00
Сертифікат дійсний з 20.06.2023 13:47 до 20.06.2025 13:47